

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra statistiky

Diplomová práce

**Demografická analýza regionu Kutná Hora se zaměřením
na sociální služby**

Barbora Váňová

© 2016 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Barbora Váňová

Provoz a ekonomika

Název práce

Demografická analýza regionu Kutná Hora se zaměřením na sociální služby

Název anglicky

Demographic analysis with specialized on social services in Kutná Hora Region

Cíle práce

Cílem práce je statistická analýza vývoje vybraných demografických ukazatelů se zaměřením na sociální služby v regionu Kutná Hora. Diplomová práce klade důraz na hledání příčin změn ve struktuře obyvatel. Dále bude obsahovat rozbor situace sociálních služeb v souvislosti s postreprodukční složkou obyvatel v regionu Kutná Hora. Výsledky analýzy vybraných demografických ukazatelů budou porovnány s ukazateli České republiky.

Metodika

Teoretická část diplomové práce je zpracována na základě odborné literatury. Praktická část bude obsahovat demografickou analýzu vybraných ukazatelů regionu Kutná Hora. Vytvořená databáze bude analyzována statistickými metodami z oblasti časových řad a indexní analýzy.

Doporučený rozsah práce

60-80 stran

Klíčová slova

Okres Kutná Hora, demografický vývoj, sociální služby, struktura obyvatel, postreprodukční složka

Doporučené zdroje informací

Hindls, Richard, Hronová, Stanislava, Seger, Jan, Fischer, Jakub, Statistka pro ekonomy, Profesional Publishing, Praha, 2006, ISBN 80-86946-16-9

Kalibová, K.: Úvod do demografie. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2001. ISBN 978-80-246-0222-09.

Kalibová, Květa, Pavlík, Zdeněk., Vodáková, Alena, Demografie nejen pro demografy, SLON, 2009, ISBN 978-80-7419-012-4

Keller, J.: Soumrak sociálního státu. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2009. ISBN 978-80-7419-017-9.

Koschin, F.: Demografie poprvé. VŠE v Praze: Oeconomica, 2005. ISBN 80-245-0859-1.

Pavlík, Z., Kalibová K.: Mnohojazyčný demografický slovník. Praha: Česká demografická společnost, 2005. ISBN 80-239-4864-4.

Sak, P., Kolesárová, K.: Sociologie stáří a seniorů. Praha: Grada Publishing, 2012. ISBN 978-80-247-3850-5.

Šotkovský, I.: Úvod do studia demografie. Ostrava: VŠB-Technická univerzita Ostrava, 1996. ISBN 80-7078-327-3.

Předběžný termín obhajoby

2015/16 LS – PEF

Vedoucí práce

doc. Ing. Marie Prášilová, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra statistiky

Elektronicky schváleno dne 21. 10. 2015

prof. Ing. Libuše Svatošová, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 11. 11. 2015

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 17. 03. 2016

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Demografická analýza regionu Kutná Hora se zaměřením na sociální služby" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 22. 3. 2016

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala doc. Ing. Marii Prášilové, CSc. za vstřícné vedení a pomoc při zpracování této diplomové práce a za odborné rady a připomínky, které mi během konzultací poskytovala.

Demografická analýza regionu Kutná Hora se zaměřením na sociální služby

Demographic analysis with specialized on social services in Kutná Hora region

Souhrn

Diplomová práce se zabývá demografickou analýzou regionu Kutná Hora se zaměřením na sociální služby v letech 2005-2014. Mezi sledované demografické ukazatele patří stav a struktura obyvatelstva, porodnost, úmrtnost, sňatečnost, rozvodovost, migrace a s nimi související ukazatele. Ukazatele byly vybrány na základě jejich vlivu na sociální služby. Hodnoty vybraných ukazatelů regionu jsou zároveň porovnávány s hodnotami celé České republiky. Většina ukazatelů daného regionu má stejnou vývojovou tendenci jako průměr hodnot České republiky, ale vyskytují se i specifické odlišnosti, které charakterizují zkoumaný region. Veškerá data potřebná k vypracování analýzy byla shromážděna z Českého statistického úřadu. K vyhodnocení vývoje jednotlivých demografických ukazatelů byly využity elementární charakteristiky časových řad a trendové funkce. Poté byla provedena predikce vybraných demografických ukazatelů regionu Kutná Hora na rok 2015 a 2016, které mají určitý dopad na sociální služby. Dále byla provedena analýza současného stavu sociálních služeb v regionu, kde byl zkoumán počet poskytovatelů sociálních služeb včetně jejich kapacity. Na základě výsledků daných analýz jsou v závěru vypracovány návrhy a doporučení pro možné zlepšení situace v rámci sociálních služeb v regionu Kutná Hora.

Klíčová slova

Region Kutná Hora, demografický vývoj, sociální služby, struktura obyvatelstva, poproduktivní složka obyvatel, index stáří, porodnost, úmrtnost, migrace, časové řady.

Summary

The thesis deals with the demographic analysis of Kutná Hora region, with a focus on social services in the years 2005-2014. Between the monitored demographic indicators include the status and structure of the population, birth rate, mortality rate, rates of marriage, the divorce rate, migration and related indicators. The indicators were selected on the basis of their impact on social services. The values of the selected indicators of the region are also compared with the values of the whole of the Czech Republic. Most of the indicators of the region has the same trend as the average of the values of the Czech Republic, but there are even specific differences that characterize the region under consideration. All the data needed to draw up an analysis has been collected from the Czech Statistical Office. To assess the development of the various demographic indicators have been used by the elementary characteristics of the time series and the trend function. The prediction was made after the selected demographic indicators of the region of Kutná Hora in the year 2015 and 2016, which have a particular impact on social services. Furthermore, an analysis was made of the current state of social services in the region, where he was examined, the number of providers of social services, including their capacity. On the basis of the results of the analyses are in the conclusion drawn up proposals and recommendations for possible improvement of the situation in the framework of the social services in the region of Kutná Hora.

Keywords

Kutná Hora region, demographics, social services, the structure of the population, the population index of poproductivní age, fertility, mortality, migration, time series.

Obsah

1	Úvod	12
2	Cíl práce a metodika	14
2.1	Cíl práce	14
2.2	Metodika	14
3	Literární řešerše	17
3.1	Demografie.....	17
3.2	Demografické ukazatele.....	17
3.3	Demografická struktura obyvatel.....	22
3.3.1	Struktura dle věku.....	22
3.3.2	Struktura dle pohlaví	24
3.3.3	Ekonomická struktura.....	24
3.4	Stárnutí populace.....	25
3.4.1	Demografické stárnutí	25
3.4.2	Příčiny demografického stárnutí.....	26
3.5	Sociální politika	27
3.5.1	Funkce sociální politiky	29
3.5.2	Nástroje sociální politiky.....	30
3.6	Sociální služby	31
3.6.1	Typy sociálních služeb	32
3.6.2	Financování sociálních služeb.....	32
3.6.3	Marketing sociálních služeb	33
4	Charakteristika regionu Kutná Hora.....	35
4.1	Geografická charakteristika	35
4.2	Ekonomická charakteristika.....	36
4.3	Demografická charakteristika	37

4.4	Sociální charakteristika	39
5	Vlastní práce	41
5.1	Struktura obyvatelstva v regionu Kutná Hora.....	41
5.1.1	Index stáří	44
5.1.2	Index ekonomického zatížení	45
5.1.3	Index hospodářského zatížení.....	46
5.2	Porodnost.....	50
5.3	Úmrtnost.....	55
5.4	Sňatečnost	59
5.5	Rozvodovost.....	62
5.6	Migrace	65
5.7	Situace sociálních služeb v regionu Kutná Hora.....	67
6	Návrhy a doporučení	71
7	Závěr.....	73
8	Seznam použitých zdrojů	76
9	Přílohy	79

Seznam tabulek

Tabulka 1 P - hodnoty parametrů trendové funkce.....	42
Tabulka 2 Prognóza stavu obyvatelstva v roce 2015 a 2016 v regionu Kutná Hora	42
Tabulka 3 Prognóza počtu obyvatel ve věkové skupině 65 + v letech 2015 a 2016	49
Tabulka 4 Počet starobních důchodců v regionu KH v letech 2005-2014 (v tis.).....	50
Tabulka 5 Průměrný měsíční starobní důchod v regionu KH v letech 2005-2014 (v Kč) ..	50
Tabulka 6 Hrubá míra porodnosti v regionu Kutná Hora a v ČR v letech 2005 – 2014 (v ‰).....	51
Tabulka 7 Prognóza porodnosti v letech 2015 a 2016.....	52
Tabulka 8 Přirozený přírůstek v regionu Kutná Hora v letech 2005-2014.....	54
Tabulka 9 Hrubá míra úmrtnosti v regionu KH a v ČR v letech 2005-2014 (v ‰).....	56
Tabulka 10 Prognóza počtu zemřelých v letech 2015 a 2016	57
Tabulka 11 Prognóza sňatečnosti v letech 2015 a 2016	60
Tabulka 12 Hrubá míra sňatečnosti v regionu Kutná Hora a v ČR v letech 2005-2014 (v ‰).....	61
Tabulka 13 Průměrný věk při prvním sňatku v regionu Kutná Hora a v ČR v letech 2005 - 2014	61
Tabulka 14 Prognóza rozvodovosti v letech 2015 a 2016	63
Tabulka 15 Hrubá míra rozvodovosti v regionu Kutná Hora a v ČR v letech 2005-2014 ..	64
Tabulka 16 Přírůstek obyvatel v regionu Kutná Hora v letech 2005-2014	66

Seznam grafů

Graf 1 Počet obyvatel v regionu Kutná Hora k 31. 12. 2014 (v tis.).....	37
Graf 2 Ekonomická aktivita v regionu Kutná Hora v roce 2011 (v %)	38
Graf 3 Střední stav obyvatelstva v regionu Kutná Hora 2005-2014 (v tis.)	41
Graf 4 Věková pyramida v regionu Kutná Hora v letech 2005 a 2014	43
Graf 5 Index stáří regionu Kutná Hora a České republiky v letech 2005 - 2014	45
Graf 6 Index ekonomického zatížení regionu Kutná Hora a ČR v letech 2005 - 2014	46
Graf 7 Index hospodářského zatížení regionu Kutná Hora a ČR v letech 2005 - 2014.....	47
Graf 8 Vývoj počtu obyvatel ve věkové skupině 65+ v regionu KH v letech 2005-2014 (v tis.).....	48

Graf 9 Vývoj živě narozených v regionu Kutná Hora v letech 2005-2014	51
Graf 10 Úhrnná plodnost v regionu Kutná Hora a v ČR v letech 2005-2014	53
Graf 11 Průměrný věk matky při narození prvního dítěte v regionu Kutná Hora v ČR v letech 2005-2014.....	54
Graf 12 Úmrtnost v regionu KH v letech 2005-2014	55
Graf 13 Vývoj úmrtnosti v regionu Kutná Hora proložený trendovou funkcí	57
Graf 14 Vývoj zemřelých ve věkové skupině 65+ v regionu Kutná Hora v letech 2005 -2014.....	58
Graf 15 Sňatečnost v regionu Kutná Hora v letech 2005-2014.....	59
Graf 16 Rozvodovost v regionu Kutná Hora v letech 2005-2014	62
Graf 17 Vývoj rozvodovosti v regionu Kutná Hora proložený trendovou funkcí.....	64
Graf 18 Migrace v regionu Kutná Hora v letech 2005-2014.....	65

Seznam obrázků

Obrázek 1 Schématické znázornění tří typů věkové struktury	23
--	----

1 Úvod

Vědní obor, který se zabývá reprodukcí lidských populací, se nazývá demografie. Mezi elementy demografie patří přirozená měna obyvatelstva a prostorová mobilita obyvatelstva, která je výraznější tam, kde je zkoumaný územní celek menší. Samotný jedinec se při narození stává nedílnou součástí procesu demografie a po celý život má jeho chování dopad na řadu demografických ukazatelů. K jednotlivým částem demografické reprodukce se vztahují demografické ukazatele, mezi které spadá porodnost, úmrtnost, sňatečnost, rozvodovost a migrace. V posledních letech je migrace velmi důležitým demografickým ukazatelem, díky kterému nedochází k celkovému úbytku obyvatelstva ve Střední Evropě.

K analýze demografického vývoje byl vybrán region Kutná Hora, který se rozkládá v jihovýchodní části Středočeského kraje mezi toky řek Sázava a Labe. S rozlohou 917 km² je čtvrtým největším regionem Středočeského kraje. Region se skládá z 88 obcí, mezi nimiž se nachází pouze čtyři se statutem města a jsou jimi Kutná Hora, Čáslav, Uhlířské Janovice a Zruč nad Sázavou. V uvedených městech žije 52 % veškerého obyvatelstva. Z demografického hlediska se region Kutná Hora se 74 244 obyvateli podílí z 5,64 % na celkovém počtu obyvatel Středočeského kraje. Posledních deset let dochází ke stárnutí obyvatelstva a v roce 2014 dosahoval průměrný věk 42,5.

Demografické stárnutí není problémem pouze České republiky, ale objevuje se ve všech vyspělých státech světa. Současně s tímto problémem souvisí také postupné snižování porodnosti. Daný demografický vývoj je výsledkem působení několika aspektů, které je potřeba řešit správně zvolenými kroky státu. Jedním z důvodů snižování porodnosti je postavení ženy v zaměstnání, jelikož ženy odkládají mateřství z důvodu obavy o své pracovní místo a s tím spojenou finanční situaci. Řešením by mohla být jistá finanční podpora či změna v zaměstnanecké politice firem. Se zvyšujícím se počtem obyvatel ve věku vyšším 65 let je nutné se zamyslet nad problémy, které daný vývoj přináší. Jedním z problémů může být financování důchodového systému či růst nákladů na zdravotní péči. Změna struktury obyvatelstva též může mít v budoucnu vliv na sociální služby a jejich financování. Významnou roli v životě starých lidí hraje jejich rodina. Avšak se dnes bohužel mnohem častěji stává, že rodina se o své blízké nechce z různých důvodů starat anebo na péči o ně sami nestačí. Staří lidé mají úplně stejnou strukturu potřeb jako

všichni ostatní lidé ve společnosti, liší se pouze významem a zaměřením. Je tedy velmi důležité, aby i starým lidem bylo umožněno uspokojovat své potřeby. Dle Maslowa se do těchto potřeb řadí potřeby fyziologické, bezpečí, sociální potřeby, potřeba autonomie a potřeba seberealizace a naplnění. Z tohoto důvodu je tedy velmi důležité, aby v daném regionu, ale i v celé České republice existovala taková nabídka sociálních služeb, která by dokázala uspokojit trh na odpovídající úrovni.

Je tedy zřejmé, že současný vývoj demografického stárnutí je oblastí, která vzbuzuje mnoho otázek a je nutné začít řešit její možný dopad na budoucí generace.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem diplomové práce je demografická analýza vybraných ukazatelů se zaměřením na sociální služby v regionu Kutná Hora v období let 2005-2014. Bude provedeno zmapování poskytovatelů sociálních služeb a jejich kapacity v regionu, a to se zaměřením na poproduktivní složku obyvatelstva. Diplomová práce též klade důraz na hledání příčin změn ve struktuře obyvatel. Výsledky analýzy vybraných demografických ukazatelů budou porovnány s ukazateli České republiky. Mezi ukazateli, které budou zkoumány, je věková struktura, porodnost, úmrtnost a migrace.

Poté bude u významných ukazatelů, které mají zásadní vliv na strukturu obyvatelstva a zároveň tedy dopad na sociální služby, provedena predikce budoucího vývoje na rok 2015 a 2016. Závěrem práce bude vypracování návrhů a opatření, která budou vycházet z provedených analýz a mohly by mít příznivý dopad na demografický vývoj a sociální služby v regionu Kutná Hora.

2.2 Metodika

Pro vypracování analýzy, která je součástí praktické části diplomové práce, jsou použita data získána z demografických a statistických ročenek Českého statistického úřadu a z registru poskytovatelů sociálních služeb Ministerstva práce a sociálních věcí za období let 2005-2014. Získaná data jsou dále uplatněna k výpočtu elementárních charakteristik časových řad, které jsou následně zachyceny pomocí tabulek a grafů.

Použité ukazatele:

Elementární charakteristiky časových řad

- **První absolutní diference** – vyjadřuje, o kolik se změnila současná hodnota daného ukazatele vzhledem k loňskému roku.

$$d_{1i} = y_i - y_{i-1}$$

- **První relativní diference** – vyjadřuje relativní změnu daného ukazatele oproti hodnotě z předešlého roku. Hodnota je následně vyjádřena v procentech.

$$r_i = \frac{d_{1i}}{y_{i-1}} * 100$$

- **Koeficient růstu** – vyjadřuje, o kolik procent se změní hodnota daného ukazatele vzhledem k minulému roku. Hodnota koeficientu růstu je vyjádřena v procentech.

$$k_i = \frac{y_i}{y_{i-1}} * 100$$

- **Bazický index** – vyjadřuje změnu hodnoty daného ukazatele v jednotlivých letech vztažených k výchozímu roku 2005.

$$z_i = \frac{y_i}{y_0}$$

Modely časových řad

Časová řada vždy obsahuje tři složky, a to:

- Trendová složka T_i – která charakterizuje dlouhodobou tendenci časových řad,
- Periodická složka P_i – která je výsledkem působení periodicky opakujících se faktorů na daný jev. V rámci délky periody lze rozlišit kolísání krátkodobé, cyklické a sezónní,
- Náhodné kolísání ε_i – které je způsobeno vlivem vedlejších faktorů náhodného charakteru a nelze ho předpovídat.

$$y_i = T_i + P_i + \varepsilon_i$$

V praktické části diplomové práce byl vývoj daných ukazatelů porovnáván se šesti trendovými funkcemi:

- Lineární $u_i = a + bt_i$
- Exponenciální $u_i = b_0 b_1^t$
- Logaritmická $u_i = b_0 + b_1 \log t_i$

- Polynomická 2. stupně $u_i = b_0 + b_1 t_i + b_2 t_i^2$
- Polynomická 3. stupně $u_i = b_0 + b_1 t_i + b_2 t_i^2 + b_3 t_i^3$
- Mocninná $u_i = b_0 t_i^b$.

Pro výběr vhodné trendové funkce byl také využit index determinace I^2 , který slouží k syntetickému popisu stupně shody modelu s empirickými daty. Čím více se index determinace blíží hodnotě jedna, tím lépe popisuje daný model zkoumaný jev.

$$I^2 = 1 - \frac{\sum_{t=1}^T (y_t - y'_t)^2}{\sum_{t=1}^T (y_t - \bar{y})^2}$$

Predikce budoucího vývoje byla znázorněna prostřednictvím bodového a intervalového odhadu.

Demografická analýza

- Index stáří = $\frac{\text{věková kategorie 65+}}{\text{věková kategorie 0-14}} * 100$
- Index ekonomického zatížení = $\frac{\text{věková kategorie 0-14} + \text{věková kategorie 65+}}{\text{věková kategorie 15-64}} * 100$
- Index hospodářského zatížení = $\frac{\text{věková kategorie 0-14} + \text{věková kategorie 15-64} + \text{věková kategorie 65+}}{\text{věková kategorie 15-64}} * 100$
- Hrubá míra úmrtnosti = $\frac{\text{počet zemřelých}}{\text{střední stav obyvatelstva}} * 1\,000$
- Hrubá míra porodnosti = $\frac{\text{počet narozených}}{\text{střední stav obyvatelstva}} * 1\,000$
- Hrubá míra sňatečnosti = $\frac{\text{počet sňatků}}{\text{střední stav obyvatelstva}} * 1\,000$
- Hrubá míra rozvodovosti = $\frac{\text{počet rozvodů}}{\text{střední stav obyvatelstva}} * 1\,000$
- Migrační saldo = počet přistěhovalých – počet vystěhovalých

3 Literární rešerše

3.1 Demografie

Pojem demografie pochází z řeckého slova démos (lid) a grafein (psát). Předmětem demografického studia jsou lidské populace se zaměřením na jejich proces reprodukce. Tato demografická reprodukce představuje přirozenou měnu obyvatelstva i prostorovou mobilitu obyvatelstva neboli migraci. Význam migrace v populačním vývoji je tím výraznější, čím je daný územní celek menší. Termín populace lze vymezit ve dvou rovinách. Na jedné straně populace značí obyvatelstvo určitého území (např. populace České republiky) a za druhé to může být skupina osob, v rámci které dochází k reprodukci.

(1) (2)

Termín demografie byl poprvé použit Achillem Guillardem v roce 1855, avšak zakladatelem demografie je John Graunt, který objevil zákonitosti platné pro celé soubory (např. poměr mezi počtem žen a mužů v populaci). V České republice se demografické práce objevují v návaznosti na statistické práce již v 2. polovině 18. století. Za zakladatele demografie v ČR je pokládán Antonín Boháč, který zorganizoval první a druhé sčítání lidu.

(3) (1)

Proces demografické reprodukce je spjat s demografickými událostmi. Do demografických událostí patří porodnost, úmrtnost, sňatečnost, rozvodovost, potratovost a migrace. (1)

3.2 Demografické ukazatele

Demografické ukazatele jsou odvozené nebo získané z evidence demografických událostí a vztahují se k jednotlivým částem demografické reprodukce. Při sestavování demografických ukazatelů je nutné znát časové určení vzniku jevu a dobu trvání. Patří sem tedy úmrtnost, porodnost, sňatečnost, rozvodovost, potratovost a migrace.

Úmrtnost

Úmrtnost neboli mortalita je jedna ze základních složek demografické reprodukce. Vývoj úmrtnosti je dán vývojem nemocnosti, kvalitou životního prostředí, životních

podmínek či celkovým způsobem života. K vyjádření úmrtnosti lze využít celou řadu ukazatelů, z nichž nejjednodušší je hrubá míra úmrtnosti. Tento ukazatel se vyjádří jako poměr počtu zemřelých ku střednímu stavu obyvatel v daném kalendářním roce. Avšak díky zahrnutí všech věkových kategorií do této hrubé míry úmrtnosti je tento ukazatel velmi zkreslen a ztrácí tím svoji vypovídací schopnost. (3)

Úmrtnost se tedy začala charakterizovat pomocí specifické míry úmrtnosti, a to dle věku či pohlaví. S daným ukazatelem je spojen pojem nadúmrtnost, který charakterizuje vyšší intenzitu úmrtnosti u konkrétní věkové skupiny při porovnávání žen a mužů. Prostřednictvím ukazatele míry úmrtnosti dle věku lze upozorovat vysokou úroveň kojenecké úmrtnosti. Koeficient kojenecké úmrtnosti se tedy využívá ke zjištění intenzity úmrtnosti v prvním roce života. Jedná se o jeden ze základních demografických ukazatelů a vypovídá o celkové vyspělosti společnosti. (1) (2)

Úmrtnostní tabulka nám pomocí biometrických funkcí poskytuje přesné vyjádření intenzity úmrtnosti zkoumané populace. Hlavním výsledným ukazatelem této úmrtnostní tabulky je střední délka života (naděje dožití). Z ekonomického hlediska je nejdůležitější střední délka života u populace, která je důchodového věku. (3) (4)

Porodnost

Hromadný jev porodnost neboli fertilita je základní složkou demografické reprodukce. Vývoj celé populace či jen územního celku je především ovlivňován porodností. V širším slova smyslu je porodnost považována za ukazatele sociálního rozvoje.

Porodnost závisí na schopnosti muže a ženy rodit děti, tedy na plodivosti (fekunditě), a také na reprodukčním chování. Výsledným efektem plodivosti je porodnost, která je vyjádřena počtem narozených dětí. Porodnost může být ovlivněna například populační politikou státu, jako tomu bylo například v Číně v roce 1979, kdy byla zavedena politika jednoho dítěte.

Základním ukazatelem porodnosti je hrubá míra porodnosti, která je vyjádřena poměrem počtu živě narozených dětí ku střednímu stavu obyvatelstva v promilích. (1) (5)

Tabulka plodnosti znázorňuje řadu změn plodnosti v návaznosti na věku žen neboli míru plodnosti dle věku. Součtem rozsahů plodnosti podle věku v určitém období lze vyjádřit intenzitu plodnosti dané populace, kterou nazýváme úhrnná plodnost. „*Úhrnná plodnost je tedy průměrný počet dětí, které by se narodily jedné ženě při dané neměnné plodnosti a nulové úmrtnosti do 50 let.*“ (2 str. 63)

U porodnosti se na kvalitativní stránku díváme z hlediska klasifikace narozených dle specifických znaků, které jsou dány cílem zkoumání. Mezi tyto specifické znaky lze řadit pohlaví, kde během posledních let je podíl dívek z narozených kolem 48,5 %. Dalším znakem je členění na živě a mrtvě narozené, tedy klasifikace dle vitality. Dosažené vzdělání matky je jedinou socioekonomickou charakteristikou, která se zkoumá v rámci demografické statistiky. V rámci této statistiky bylo zjištěno, že ženy s vyšším vzděláním mívají méně dětí ve vyšším věku, než mají ženy s nižším vzděláním. (2) (6)

Potratovost

Potratovost je speciální demografický ukazatel, který úzce souvisí jak s úmrtností tak porodností. Ukazatel je definován jako „*ukončení těhotenství vynětím nebo vypuzením plodu v době od koncepce do takového stádia plodu, než je plod dle platných definic považován za dítě.*“ (1 str. 29)

Demografická statistika v České republice rozeznává tři typy potratů, a to interrupci (umělé přerušování těhotenství), spontánní potrat a ostatní potraty (mimoděložní těhotenství nebo kriminální případy). Podle statistik je u nás nejvíce uměle přerušovaných těhotenství, a to cca 80 %. (2)

V rámci analýzy potratovosti využíváme hrubou míru potratovosti, která je definována jako počet potratů na 1 000 obyvatel středního stavu. Získané hodnoty daného ukazatele mají pro nás pouze orientační charakter. Z tohoto důvodu se více využívá obecná míra potratovosti, která je vyjádřena jako celkový počet potratů ku 1 000 žen v reprodukčním věku, což je tedy od 15 do 50 let.

Mezinárodní srovnání daného ukazatele je velmi obtížné z důvodu rozdílné legislativy. V některých zemích problematika potratovosti a s ním spojená legislativa

překračuje demografický rámec a stává se sociálním nebo někdy dokonce až politickým problémem. Potratovost souvisí s populační politikou a její úroveň nejčastěji souvisí s kulturní vyspělostí dané země (např. rozšíření antikoncepce či sexuální výchova). (2) (1) (4)

Sňatečnost

Sňatečnost jako hromadná demografická událost znamená zakládání manželství na základě podmínek daných zákonem. Existují limitující faktory, na které je důležité dbát a patří mezi ně věk (min. 18 let včetně výjimky max. o 2 roky), stupeň pokrevnosti a rodinný stav (osoba svobodná, ovdovělá nebo rozvedená). Populace, která splňuje limitující faktory, tvoří sňatkuschopné obyvatelstvo. (3)

Pro zjištění úrovně sňatečnosti se využívá hrubá míra sňatečnosti, která představuje počet sňatků na 1 000 obyvatel středního stavu v jednom kalendářním roce. Hrubá míra sňatečnosti však není ukazatel, který by byl vhodný pro mezinárodní srovnání z důvodu vlivu věkové struktury obyvatel a kulturního prostředí. Lepší vypovídací schopnost mají statistiky, ve kterých dochází k rozlišení pohlaví a věku. (5) (6)

Prostřednictvím specifických měř sňatečnosti bylo zjištěno, že lidé uzavírají svá manželství v pozdějších letech než tomu bylo dříve. V rámci analýzy se využívá průměrný věk při prvním sňatku a na základě tohoto věku se určí, zda se jedná o sňatek pozdní či předčasný. Celkově také klesá množství uzavřených sňatků v důsledku konsensuálních svazků neboli tzv. žití na hromádce. (3) (2)

Rozvodovost

Hromadný demografický a společenský jev představující způsob zániku manželství prostřednictvím zákona. Rozvodovost patří mezi důležité sociální jevy a vypovídá o tradičním vzoru chování, náboženství, morálních kritériích či o ekonomické situaci. (2)

Hrubá míra rozvodovosti je nejjednodušším ukazatelem a vyjadřuje podíl rozvodů na 1 000 obyvatel středního stavu nejčastěji za 1 rok. Využívanějším ukazatelem je míra

rozvodovosti manželství, což je počet rozvodů k počtu existujících manželství. Oba zmíněné ukazatele lze vyjádřit dle věku žen a mužů.

Pro detailnější studium úrovně rozvodovosti se využívá kohortní analýza rozvodovosti. Zvažuje se zde přítomnost sociálních faktorů, mezi které patří zaměstnání, sociální postavení, děti či ekonomická aktivita.

Úhrnná rozvodovost vyjadřuje průměrný počet rozvodů na jeden sňatek. Úhrnnou rozvodovost lze využít při mezinárodním srovnávání rozvodovosti mezi rozvinutými zeměmi, kde nejsou velké sociální a kulturní rozdíly. (1) (2)

Migrace

„Prostorové přemísťování osob přes libovolné hranice (zpravidla administrativní), spojené se změnou místa bydliště na dobu kratší či delší, případně natrvalo.“ (3 str. 66)

Proces migrace zahrnuje dva procesy, a to imigraci, což je stěhování směrem do populace a emigraci, která představuje stěhování směrem z populace. (3)

Obecným ukazatelem je hrubá míra imigrace a emigrace, kde se jedná o poměr mezi počtem přistěhovalých nebo vystěhovalých a středním stavem obyvatelstva za daný časový interval. (2)

Migrace z pohledu jednoho atributu populace znázorňuje sklon ke stěhování. V tomto případě je migrace závislá na věkové struktuře obyvatel a vhodnou charakteristikou je specifická míra emigrace. Po vypočtení specifické míry emigrace bylo zjištěno, že největší sklon k migraci tedy ke stěhování mají lidé mezi 20 – 30 lety. Avšak v některých případech stačí pouze znát celkové počty migrantů.

Migrace, která je součástí demografické reprodukce lze také nazvat vnější migrace a znázorňuje tedy stěhování obyvatel mezi populacemi. Opakem je vnitřní migrace, vyjadřující stěhování v rámci jedné populace. Pro zjištění migračních proudů, tedy určení směru, kterým se lidé nejčastěji stěhují (nebo z kterého přicházejí), se využívá parciální hrubá míra migrace ze subpopulace i do subpopulace. Díky tomuto ukazateli lze porovnávat

významnost jednotlivých migračních proudů z reprodukčního hlediska. V rámci migrace jsou však velmi důležité ekonomické, sociální a politické dopady. (2) (3) (6)

3.3 Demografická struktura obyvatel

Demografickou strukturu obyvatel lze znázornit pomocí grafu, který se nazývá věková pyramida a je tvořena jednotlivými stupni. Věková pyramida se skládá se dvou histogramů, kde na levou stranu jsou vynášeny hodnoty pro muže a napravo pro ženy. Na svislou osu jsou vynášeny jednotlivé věkové rozmezí a na osu horizontální počet osob v jednotlivých věkových kategoriích. Věkovou pyramidu lze považovat za komplexní nástroj, díky kterému lze zjistit informace o vývoji populace za posledních 100 let. (2)

Za základní demografické struktury se považuje struktura obyvatelstva dle věku a pohlaví. Na základě porovnání daných dvou struktur bylo zjištěno, že početně stejné populace se mohou lišit jak zastoupením mužů a žen tak věkovou strukturou. (1)

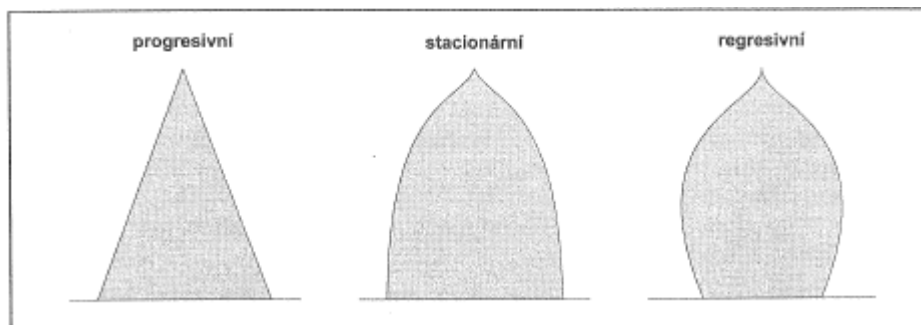
3.3.1 Struktura dle věku

Dle demografické reprodukce lze populaci rozdělit podle věku na tři základní skupiny:

- 1) předreprodukční (dětskou složku) 0 - 14 let
- 2) reprodukční (rodičovská složka) 15 - 49 let
- 3) poreprodukční (prarodičovská složka) 50 a více.

Jelikož je reprodukční složka zastoupena v celé populaci z 50 %, rozdělil švédský demograf Axel Gustaf Sundbärg populaci do tří typů, které jsou znázorněné na obrázku č.1. (2)

Obrázek 1 Schématické znázornění tří typů věkové struktury

Zdroj: Koschin F., *Demografie poprvé*, 2005

Progresivní typ představuje populaci, ve které převažuje předreprodukční složka nad poreprodukční složkou obyvatelstva a populace je tedy rostoucí. Pro populaci tohoto typu je charakteristická vysoká úroveň plodnosti s význačnou intenzitou úmrtnosti. Progresivní typ věkové struktury je typický pro rozvojové země. Stacionární typ se vyznačuje přibližně stejným podílem předreprodukční a poreprodukční složky obyvatel. Tento typ populace nastává při dlouhodobém poklesu úrovně plodnosti, kdy intenzita dosáhne takové úrovně, kdy je pouze nahrazováno obyvatelstvo v reprodukčním věku při dané úrovni úmrtnosti. V rámci stacionárního typu lze hovořit o stagnující populaci. Regresivní typ je charakteristický převládajícím počtem osob v poreprodukční složce obyvatel nad předreprodukční složkou. Z dlouhodobého výhledu dochází k ubývání populace, jelikož umírá více osob, než se rodí. S daným typem se lze setkat u většiny evropské populace. Ze statistik vyplývá, že každá populace zažívá přechod od progresivního k regresivnímu typu, což je označováno jako stárnutí populace. (2) (1)

Mezi základní charakteristiky stáří populace patří průměrný věk a věkový medián, který je definován jako věk, kde polovina obyvatel je mladší a druhá polovina starší. Dalším využívaným ukazatelem je index stáří, který znázorňuje, jak přibývají staří a ubývají mladí lidé. Nevýhodou indexu stáří je vysoká citlivost na malé změny.

Věková struktura populace nezávisí pouze na porodnosti a úmrtnosti, významnou roli zde hraje migrace, která nejvíce ovlivňuje reprodukční složku obyvatelstva. Z tohoto důvodu se rozlišuje akcesivní a recesivní typ populace. Akcesivní typ představuje více jak 50 % zastoupení reprodukční složky v populaci. Oproti tomu v recesivním typu se reprodukční složka podílí na populaci méně než 50 %. (2) (1) (4)

3.3.2 Struktura dle pohlaví

Nejjednodušší charakteristikou struktury populace dle pohlaví je index maskulinity uváděn v promile, který říká kolik mužů připadne na 1 000 žen. Podobně lze také vyjádřit kolik žen připadne na 1 000 mužů, tedy index feminity. (1)

Během života dochází ke změně poměru mužů a žen v důsledku tří procesů. Jedním z procesů je skutečnost, že se na světě rodí méně děvčat než chlapců. V průměru je podíl narozených děvčat na populaci okolo 48,5 %. Dalším důsledkem změny poměru pohlaví je vyšší intenzita úmrtnosti mužů. Ženy se zpravidla dožívají vyššího věku než muži a tedy s vyšším věkem je větší podíl žen. Třetí proces, který výrazně ovlivňuje strukturu populace, je migrace za prací. Příkladem mohou být regiony, ve kterých převažuje těžký průmysl a tedy vyšší zastoupení mužů v populaci daného regionu. (2)

3.3.3 Ekonomická struktura

Ekonomická struktura rozděluje populaci dle ekonomické aktivity, kde ekonomicky aktivní obyvatelé jsou ti, kteří přispívají svojí činností k hospodářskému výsledku společnosti. Demografie pro ekonomicky aktivní obyvatele využívá označení produktivní, což jsou osoby s ekonomicky aktivním potenciálem. Produktivní populace je rozdělena do tří skupin dle věku, a to:

- 1) 0 - 14 let – předproduktivní (I. ekonomická generace)
- 2) 15 - 64 let – produktivní (II. ekonomická generace)
- 3) 65 a více – poproduktivní (III. ekonomická generace).

Základní charakteristikou ekonomické struktury je index hospodářského zatížení, který říká kolik osob musí živit jeden produktivní člověk včetně sebe. Index charakterizuje zatížení produktivní osoby skupinami neproduktivními. Lze také určit index závislosti mladých a starých, který nám určí zatížení, které představují tyto neproduktivní skupiny. (2)

3.4 Stárnutí populace

Stárnutí populace je proces, který se s rostoucí intenzitou vyskytuje v celé řadě evropských zemí včetně České republiky. Z demografického vývoje vyplývá, že dochází k postupnému prodlužování střední délky života, k poklesu porodnosti, ale i k poklesu úmrtnosti. (7)

3.4.1 Demografické stárnutí

V důsledku snížení intenzity porodnosti a zlepšení naděje dožití se v rámci demografického stárnutí neustále zvyšuje podíl osob starších 65 let. V důsledku tohoto fenoménu dochází ke zhoršení poměru mezi ekonomicky aktivními lidmi a lidmi v postproduktivním věku. Dle Českého statistického úřadu by v roce 2030 měli občané nad 65 let tvořit 22,8 % obyvatel a v roce 2050 až 31,3 %. (8) (7) (9)

Demografické stárnutí lze rozdělit na dva typy, které probíhají současně. K prvnímu typu dochází v důsledku snižování intenzity porodnosti, a tím tedy k poklesu předproduktivní složky populace. Druhý typ je charakteristický zlepšením úrovně úmrtnosti. Ukazatelem demografického stárnutí je index stáří.

S procesem demografického stárnutí přichází celá řada problémů, mezi které patří vliv demografického stárnutí na budoucí vývoj státu, důvody stárnutí populace a v neposlední řadě vliv stárnutí populace na sociální a ekonomický vývoj. (1)

Demografické charakteristiky a jejich vývoj, a to zejména stárnutí populace, významně ovlivňují soustavu sociálního zabezpečení. Neustálé zvyšování osob v postprodukčním věku přináší problém v podobě zajištění těchto obyvatel. Na základě statistik bylo zjištěno, že v roce 2020 bude na 100 zaměstnaných připadat okolo 50 důchodců. Stárnutí populace má tedy vliv na většinu sfér národních ekonomik, ale největší pozornost směřuje na zajištění nákladů na sociální služby, zdravotní péči a na penzijní zajištění. V rámci tvorby plánů sociálního zabezpečení je nutné sledovat vývoj demografických charakteristik, a to například porodnosti, úmrtnosti či rozvodovosti, které ovlivňují výši finančních prostředků. Dalším důležitým faktorem je zdravotní stav

obyvatelstva. Z důvodu neustálého růstu chronických a degenerativních onemocnění je nutné počítat s růstem výdajů na zabezpečení těchto osob. (7) (8)

3.4.2 Příčiny demografického stárnutí

Změny v porodnosti

Jak již bylo řečeno, na zvyšující se počet osob v postprodukčním věku má vliv pokles porodnosti. Pokles porodnosti je spojen s několika posledními generacemi a jedná se tedy o dlouhodobý proces. Příčiny, které výrazně ovlivnily daný proces lze rozdělit na sociální, ekonomické a biologické. (7)

Jedním z důsledků poklesu porodnosti je začátek velkého používání hormonální antikoncepce od devadesátých let. Za negativní důsledek lze brát skutečnost, že hormonální antikoncepce je používána v závislosti na sociální a kulturní úrovni ženy, a také na její vzdělanosti. Z tohoto důvodu lze předpokládat zvýšení podílu dětí z nižšího sociálního a kulturního prostředí.

Významnou roli zde má také ekonomický faktor. V současné době dochází k zadlužování mladé a střední generace, například z důvodu pořízení hypotéky na byt či dům. Velkou váhu také má nejistota v získání či udržení zaměstnání vyvolaná současnou ekonomickou situací.

Během několika posledních desítek let dochází ke změnám hodnot u mladé generace. Důležitou a rostoucí roli představuje hodnota majetku, zatímco hodnota dítěte se v rámci hodnotového systému populace mění. V posledních letech lze také zpozorovat rostoucí počet osob, které se rozhodli žít tzv. single tedy bez partnera. Z důvodu nového životního stylu či ekonomických důvodů dochází k posouvání věku ženy, v kterém se rozhodne pořídit si dítě. (10)

Prodlužování střední délky života

Významnou demografickou změnou je prodlužování věku posledních dvou generací, kdy se střední délka života od 20. století prodloužila cca o třicet let. Existuje celá řada faktorů, které mají vliv na délku života osob. Z velké části je délka života ovlivněna genetikou, kde se lidé s dlouhověkými předky dožívají vyššího věku. Významným faktorem je také pohlaví (ženy se dožívají vyššího věku) a stavba těla, kde lidé s tenkými končetinami žijí déle. Dožití vysokého věku také závisí na životním stylu, který je dán způsobem stravování, časem stráveným ve škole či fyzickou aktivitou.

V rámci mezinárodního srovnání závisí střední délka života na životním stylu, vzdělanosti a ekonomické situaci jedince, ekonomické úrovni státu a na úrovni zdravotní péče daného státu. (10) (8)

Odchod do důchodu

Věk odchodu do důchodu je údaj, ve kterém se prolínají demografické, sociální, ekonomické tak i politické procesy. Důchodový věk a samotný důchod lze považovat za základní kámen sociálního státu. V posledních letech dochází ke zvyšování věku odchodu do důchodu a snižování důchodu, což je úplný opak situace, která byla po celou dobu vývoje evropské civilizace, a to tedy snižování důchodového věku a zvyšování důchodu.

Důchodový věk a snižování důchodu ovlivňuje celá řada procesů. Velký vliv mají demografické procesy (pokles natality či růst střední délky života), ekonomické procesy, hodnota deficitu státního rozpočtu, politické procesy, globalizace či působení formálních a institucionálních procesů (zde má vliv Světová banka, Evropská unie, Mezinárodní měnový fond, OECD). (10) (8)

3.5 Sociální politika

Sociální politika se v dnešní době podílí významnou částí na společenském rozvoji vyspělých zemí tak i zemích rozvojových. Význam sociální politiky sílí v důsledku předpokladu prosperity moderní společnosti prostřednictvím vzdělaných a kultivovaných

lidí, kteří by měli být zároveň též spokojeni v rámci dané společnosti. Z daného důvodu je tedy nutné, aby sociální politika přinášela impulsy, podmínky a motivaci, které by následně vedly k rozvoji každého jedince, což by tedy vedlo k rozvoji celé společnosti. (7)

„Velmi obecně lze říci, že sociální politika je politikou, která se primárně orientuje k člověku, k rozvoji a kultivaci jeho životních podmínek, dispozic, k rozvoji jeho osobnosti a kvality života.“ (7 str. 17)

Nicméně sociální politiku nemůžeme jednoznačně definovat z důvodu rozdílného chápání slova sociální. Rozdílnost v porozumění je způsobena celou řadou příčin, mezi které například patří tlak politických sil ve společnosti, množství subjektů v ní působící či rozdílnost interpretace v jednotlivých vědních oborech. S pojmem sociální politika se tedy setkáváme v každodenním životě, jelikož je významným prvkem, který pomáhá vytvářet jeho charakter a dynamiku.

V České republice jsou využívány dva přístupy k charakteristice sociální politiky. První přístup je charakteristický širším pojetím, jelikož sociální politiku definuje jako jednání státu či jiných subjektů, prostřednictvím kterého je ovlivněna sociální vrstva společnosti. Toto širší pojetí je využíváno především pro dlouhodobé cíle a bezprostředně se váže k životním podmínkám občanů. Lze si ho představit jako systém s vnitřními vazbami a souvislostmi a zároveň i s vazbami na společnost. Druhý přístup je vymezen v užším slova smyslu. V rámci daného pojetí je sociální politika zjednodušována na systém opatření v rámci sociálního zabezpečení a oblasti zaměstnanosti. Hlavním cílem je reagovat na negativní dopady sociálních rizik (nemoc, stáří, atd.) a eliminovat sociální tvrdosti vyvolané fungováním tržního mechanismu (chudoba, nezaměstnanost). (7) (11) (12)

Cíle sociální politiky

Cíle sociální politiky lze chápat jako vymezení chtěné budoucnosti. Je to tedy představa o budoucím charakteru a podobě sociální politiky daného státu. Všechny stanovené cíle by měly splňovat tři kritéria. Měly by brát v úvahu možnosti budoucího

rozvoje, který by mohl přinést změny v sociální politice, pozorovat zákonitosti společenského vývoje a být dostatečně konkretizovány.

Obecným cílem sociální politiky je vytvořit důstojné podmínky pro život a zajistit rovnocenné příležitosti pro všechny občany. Pod pojem rovnocenné příležitosti spadá zajištění rovného přístupu k pracovním příležitostem, získání přiměřeného bydlení, přístup ke zdravotní péči, ke vzdělání a v neposlední řadě garance a zajištění minimálního příjmu. Tento cíl je dlouhodobý a v průběhu jednotlivých vývojových stádií dochází ke změně jeho kvality. Též lze rozdělit na řadu dílčích cílů. (12) (7)

Objekty a subjekty sociální politiky

Mezi objekty sociální politiky se řadí všichni obyvatelé dané země, a to buď v podobě jednotlivce či sociální skupiny. Ustanovení sociální politiky jsou určena právě těmto objektům. Objekty jsou dle účelu a charakteru ustanovení členěny do jednotlivých skupin (např. dle pohlaví, věku, příjmů, vzdělání atd.) z důvodu směřování sociálního opatření pouze na jednotlivce či některé sociální skupiny.

Oproti tomu subjekty jsou ti, kteří mají možnosti a prostředky k vykonávání určité sociální činnosti. Lze tedy říci, že sociální politika je uskutečňována prostřednictvím jednotlivých subjektů, a z tohoto důvodu jsou zodpovědný za vzniklé efekty. Subjekty jsou členěny na státní a nestátní, které se dále člení na tržní a ostatní netržní. Mezi subjekty sociální politiky se řadí stát a jeho orgány, zaměstnavatelé a firmy, zaměstnanecké a odborové orgány, regiony, obce a jejich instituce a církve. (7) (12) (11)

3.5.1 Funkce sociální politiky

V oblasti sociální politiky existuje celá řada funkcí, které působí komplexně a vzájemně spolu souvisí. Funkce sociální politiky se mohou vztahovat k velmi rozdílným objektům, a proto mají na dané objekty diferencovaný vliv. Tyto funkce mohou však působit na společnost jako celek a vyznačovat se tedy globálním vlivem.

Neexistuje jednoznačné rozdělení funkcí sociální politiky. Zpravidla je uváděno pět základních funkcí, které jsou rozděleny na funkce základní (prvotní) a odvozené. Mezi základní funkce patří funkce ochranná, která řeší již vzniklé sociální události, ve kterých je objekt znevýhodněn vůči ostatním jak v sociálním tak ekonomickém smyslu. Dále do základních funkcí spadá funkce rozdělovací a přerozdělovací. Rozdělovací funkcí lze určit podíl objektu na výsledku ekonomické činnosti. Zaměřuje se jak na rozdělování příjmů a důchodů, tak na rozdělování životních šancí a příležitostí. Oproti tomu přerozdělovací funkce se využívá k přerozdělení již jednou nesprávně rozděleného, a to prostřednictvím transferů a daní. Do odvozených funkcí spadá funkce homogenizační, stimulační a preventivní. (7) (12) (13)

3.5.2 Nástroje sociální politiky

Nástroje sociální politiky tvoří určitý systém, který se mění a vyvíjí s ohledem na konkrétní záměry sociální politiky. Pomocí těchto nástrojů se realizuje samotná sociální politika. Nástroje sociální politiky je možné třídit několika různými způsoby. Lze je například rozdělit na nástroje právní povahy (např. Ústava ČR, nařízení vlády ČR či vyhlášky) a ekonomické nástroje (např. fiskální nástroje, cenová politika či úvěrové nástroje). (11)

Dále máme nástroje sociální politiky již s určitým aplikačním charakterem. Do této skupiny se řadí:

- Sociální příjmy – je jeden z nejvýznamnějších nástrojů, který tvoří dávky státní sociální podpory, podpora v nezaměstnanosti a dávky nemocenského a důchodového pojištění.
- Sociální služby – slouží k uspokojení specifických potřeb poskytnutím služby určitým skupinám obyvatel. Do této skupiny patří nejen služby týkající se péče o staré či sociálně narušené jedince, ale i služby související se vzděláním, bydlením i poradenstvím různého druhu.
- Věcné dávky – jedná se o léky, ochranné pracovní pomůcky a zdravotní pomůcky, které jsou spojeny s ochranou zdraví.

- Účelové půjčky – zvýhodněné půjčky k ovlivnění různých sociálních situací v životě lidí (např. podpora bydlení, půjčky na vzdělání, novomanželská půjčka).
- Úlevy a výhody – jsou poskytovány vybraným skupinám obyvatel (např. studenti, důchodci). (7) (12)

3.6 Sociální služby

V České republice jsou sociální služby vymezeny zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Díky tomuto zákonu bylo vytvořeno prostředí pro rozvoj vzájemných vztahů mezi poskytovateli sociálních služeb a samotnými uživateli. Veškeré sociální služby jsou poskytovány na smluvním základě, se kterým musí uživatel služby dobrovolně souhlasit. Důraz je dán na dodržování práv uživatelů včetně respektování lidské důstojnosti prostřednictvím standart kvality sociálních služeb, které jsou přílohou prováděcí vyhlášky u zákona o sociálních službách. (14)

Sociální služby jsou veškeré činnosti, prostřednictvím kterých je zajišťována pomoc lidem nacházejících se v nepříznivé sociální situaci. Cílem služeb je tedy podpořit rozvoj nebo přinejmenším zachovat stávající soběstačnost jedince a zároveň zachovat či obnovit jeho původní životní styl. Dále se zaměřují na rozvíjení schopností uživatelů služeb, aby byli schopni vést samostatný život. V neposlední řadě patří mezi cíle sociálních služeb také snížení zdravotních a sociálních rizik, které závisí na způsobu života daných uživatelů služeb. Prostřednictvím poskytovatelů sociálních služeb jsou dané služby realizovány. Existuje celá řada činností, které jsou prostřednictvím sociálních služeb poskytovány. Patří sem například poskytnutí ubytování, stravy, pomoc při osobní hygieně, pomoc při péči o vlastní osobu či zprostředkování kontaktu se společností. Jednotlivé činnosti v rámci poskytování sociálních služeb se liší na základě druhu služby. Mezi nejvýraznější sociální služby se řadí domovy důchodců, penziony pro důchodce, ústavy sociální péče pro dospělé, ústavy sociální péče pro mládež a pečovatelská služba. (14) (15) (16)

3.6.1 Typy sociálních služeb

Dle funkce, kterou plní sociální služby ve společnosti je lze rozdělit do tří skupin.

- **Sociální poradenství** – význam sociálního poradenství spočívá v poskytnutí potřebné informace, která pomáhá řešit nepříznivé situace jedince či jeho blízkých příbuzných. Součástí poradenství je část preventivní, díky které by se mělo předcházet vzniku těžkých sociálních situací, a část nápravná, která řeší problémy a zmírnění důsledků. Sociální poradenství lze rozdělit do dvou kategorií. Základní, jehož smyslem je poskytovat informace jedincům a odborné zaměřené na jednotlivé sociální či cílové skupiny.
- **Služby sociální prevence** – cílem služeb je odstranění jevů, které by mohly vést k sociálnímu vyloučení. Jedná se o změnu negativních socioekonomických podmínek, které vedou ke vzniku sociálně patologických jevů (např. krize v rodině, kriminalita či návykové látky). Do služeb sociální prevence se například řadí telefonická krizová pomoc, azylové domy, raná péče, domy na půl cesty a terénní programy.
- **Služby sociální péče** – cílem služeb sociální péče je zajistit jedincům psychickou a fyzickou soběstačnost, a tím umožnit jejich maximálně možné zapojení do běžného života. Do této kategorie lze například zařadit osobní asistenci, pečovatelskou službu, denní a týdenní stacionáře a domovy pro seniory. (7) (17)

3.6.2 Financování sociálních služeb

Reforma veřejné správy v 90. letech způsobila převedení financování sociálních služeb do kompetence samosprávných obcí a krajů. Tento krok způsobil změnu role státu a možností kontrolovat aktivity v oblasti sociálních služeb. Stát má pouze na starosti právo kontroly zákonitosti. (7)

Je důležité, aby mechanismus financování služeb byl vytvořen tak, aby podporoval plánované chování objektů a subjektů v rámci sociálních služeb, a také aby byl dlouhodobě předvídatelný. Mezi čtyři základní zdroje financování služeb patří finanční dávky, hmotné dávky (garance dostupnosti služeb), soukromé zdroje a pojištění. V rámci efektivního

chodu financování sociálních služeb je nutná specifická kombinace daných nástrojů s ohledem na konkrétní sociální situace. (15) (18)

K přesnějšimu vymezení finančních toků v dané oblasti se sociální služby dělí na služby sociální péče a sociální intervence.

Příspěvek na péči

Příspěvek na péči náleží osobám, které jsou závislé na pomoci jiných fyzických osob z důvodu pomoci při zvládnání základních životních potřeb kvůli dlouhodobým zdravotním problémům. Dle míry závislosti a potřeby péče byly vytvořeny čtyři skupiny, které určují výši příspěvku. (17)

- I. stupeň – lehká závislost – 800 Kč/měsíc
- II. stupeň – středně těžká závislost – 4 000 Kč/měsíc
- III. stupeň – těžká závislost – 8 000 Kč/měsíc
- IV. stupeň – úplná závislost – 12 000 Kč/měsíc. (7)

Příspěvek na péči tvoří nejvýznamnější podíl celkových nákladů na sociální služby, a to cca 43,7 %. V prosinci 2014 pobíralo tento příspěvek 331 000 osob. Dle prognóz bude však tento počet osob v následujících letech růst. (19)

3.6.3 Marketing sociálních služeb

V dnešní době na člověka každodenně působí velké množství marketingových nástrojů. Pracovníci velkých firem ale i neziskových organizací si tento fenomén uvědomují a snaží se využívat marketingových přístupů k dosažení prosperity. Naneštěstí u organizací, které poskytují sociální služby, bývá využití marketingu pouhou výjimkou. Je to z důvodu monopolního postavení poskytovatelů v rámci jednotlivých regionů a především také převisem agregátní poptávky nad nabídkou sociálních služeb. Nicméně existují marketingové přístupy, díky kterým mohou být organizace dlouhodobě úspěšné. (20)

Marketing nelze vymezit pomocí jediné definice z důvodu nesčetného množství marketingových koncepcí. Avšak dle jedné z největších autorit v oboru marketingu, a to Philipa Kotlera, je marketing podnikatelská funkce, díky které lze zjistit, co lidé potřebují a na základě tohoto uvést daný produkt na trh. Následně poté jsou monitorovány výsledky a přijímány opatření vedoucí ke zlepšení. Nedílnou součástí marketingu je též rozhodování o stažení produktů z trhu. (21) (22)

Je velmi důležité, aby organizace poskytující službu, dokázala zajistit vyšší stupeň zákaznickova uspokojení a vyšší hodnotu pro zákazníka. Nikdy to však nesmí být na úkor rozvoje či ziskovosti organizace.

Organizace poskytující služby musí především dbát na kontakt se zákazníky, a to během poskytování nabízené služby, jelikož výsledek ovlivňuje nejen poskytovatel, ale především je to způsob poskytnutí služby. Spokojenost zákazníka se službou je ovlivněna třemi faktory, a to užitekem ze služby, kvalitou poskytované služby a kvalitou organizace (personál, prostředí a způsob). (20) (23)

4 Charakteristika regionu Kutná Hora

4.1 Geografická charakteristika

Region Kutná Hora se nachází v jihovýchodní části Středočeského kraje na okraji Českomoravské vrchoviny mezi toky řek Labe a Sázava. Nadmořská výška se v tomto regionu pohybuje od 198 m n. m. až do 555 m n. m.. Přes 40 obcí v regionu Kutná Hora leží v nadmořské výšce přes 400 m n. m.. Kutnohorský region se ve Středočeském kraji řadí s rozlohou 91 700 ha na 4. místo. Díky počtu obyvatel 74 244 v roce 2014 je kutnohorský region druhý nejnižší v kraji. Hustota zalidnění činí 81 obyvatele na km², což z kutnohorského regionu dělá jeden z nejméně osídlených území kraje.

Přírodní ráz regionu není jednotný, jelikož jeho utváření bylo ovlivňováno hned několika geologickými vlivy. Území je tvořeno z 65,2 % zemědělskou půdou. Orná půda zaujímá 51,2 % z celkové rozlohy a v porovnání se Středočeským kraje je mírně nad průměrem.

Obrázek 2 Členění regionu Kutná Hora

Zdroj: Český statistický úřad

Region Kutná Hora je tvořen 88 obcemi, z nichž pouze čtyři vlastní status města, a to jsou Kutná Hora, Čáslav, Uhlířské Janovice a Zruč nad Sázavou. V daných čtyřech městech žije 52 % veškerého obyvatelstva kutnohorského regionu. Od roku 2003, kdy proběhla reforma veřejné správy, se kutnohorský region dělí na 2 správní obvody s rozšířenou působností, a to Kutná Hora a Čáslav. Členění regionu Kutná Hora je možné vidět na obrázku č. 2. (24) (25)

4.2 Ekonomická charakteristika

Region Kutná Hora se vyznačuje zemědělsko-průmyslovým charakterem. Průmyslové podniky se nacházejí především v oblasti Kutné Hory, Zruče nad Sázavou, Uhlířských Janovic a Čáslavi. Mezi největší zaměstnavatele v průmyslovém oboru patří Foxconn, Philip Morris ČR a.s. a ČKD Kutná Hora a.s.. Díky zapsání Kutné Hory v roce 1995 do Seznamu světového přírodního a kulturního dědictví UNESCO dochází několik let k rozvoji terciární sféry, a to konkrétně v poskytování služeb v turisticky oblíbené Kutné Hoře. (26)

Doprava je v regionu zajištěna železniční dopravou ČD a veřejnou linkovou dopravou. Nejvíce je však využívána doprava osobními automobily. Na Kutnohorsku je 905,518 km silnic, z nichž 56,140 km jsou silnice I. třídy. Díky dobře umístěné poloze regionu je dobrá dostupnost na dálniční síť D1 a D11. (24)

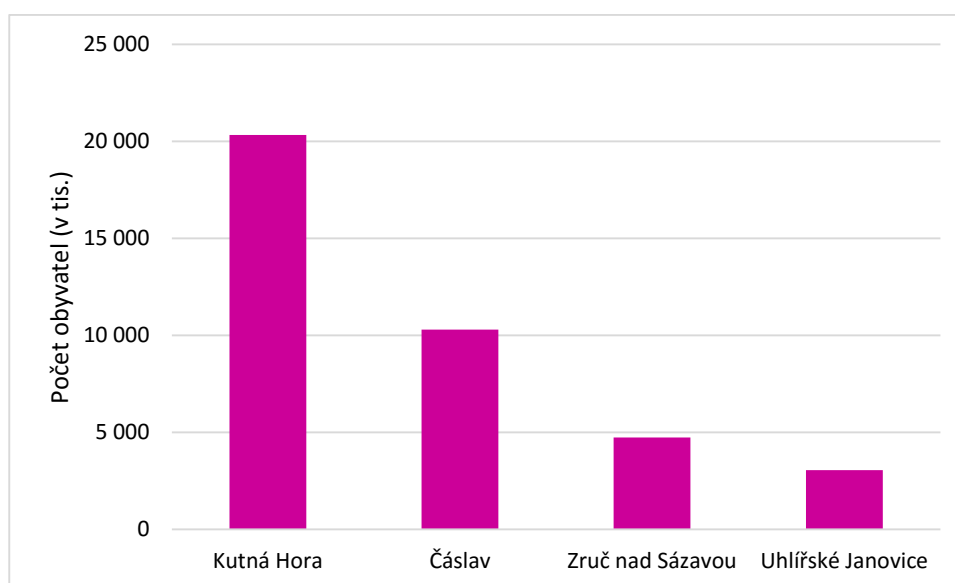
Kutnohorský region i přes přítomnost tří velkých průmyslových společností má dlouhodobě vysokou míru nezaměstnanosti, a to 8,81 % v roce 2013. Počet žadatelů na jedno volné pracovní místo v posledních letech neustále roste. V roce 2013 byl tento počet uchazečů 27,5. Celkem do zaměstnání vyjíždí 10 228 občanů, z toho 5 234 mimo daný region. (27)

Podle Registru ekonomických subjektů bylo v roce 2013 v regionu Kutná Hora celkem 16 162 ekonomických subjektů, z toho 9 053 fyzických osob a 2 007 právnických osob. Nejvíce ekonomických subjektů je v odvětví obchod, ubytování, stravování a pohostinství s 24,9 % z celkového počtu. (25)

4.3 Demografická charakteristika

Stav obyvatelstva k 31. 12. 2014 v regionu Kutná Hora činil 74 244 obyvatel. Na celkovém počtu obyvatel Středočeského kraje se podílí z 5,64 %. V grafu č. 1 lze vidět počet obyvatel ve čtyřech městech daného regionu. Zdrojová data se nachází v příloze č. 1.

Graf 1 Počet obyvatel v regionu Kutná Hora k 31. 12. 2014 (v tis.)

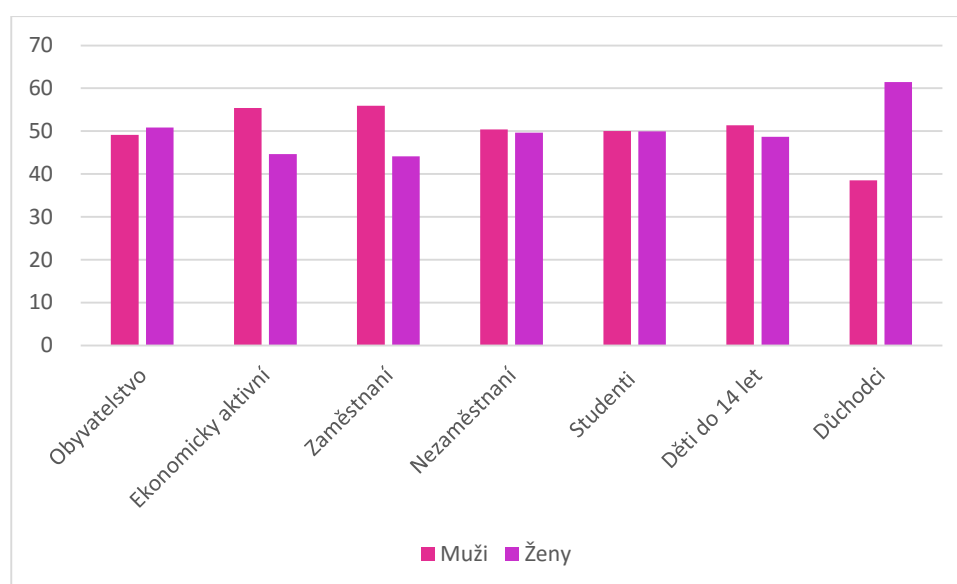
Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

Na Kutnohorsku žije 37 533 žen a 36 711 mužů. Průměrný věk posledních 10 let neustále roste a v roce 2014 byl 42,5. V této charakteristice převyšuje region jak celorepublikový průměrný věk, který je 41,7, tak i průměrný věk Středočeského kraje, který činí 40,7. Další významnou charakteristikou, která vypovídá o regionu, je index stáří, jenž dosahuje hodnoty 130,4. U žen dokonce index stáří dosahuje hodnoty 157,5, což vypovídá o velkém počtu žen nad 65 let.

Obyvatele regionu lze dále dělit na ekonomicky aktivní a neaktivní. Obyvatelstvo, které je ekonomicky aktivní se následně může členit na zaměstnané a nezaměstnané. Graf č. 2, sestaven ze zdrojových dat v příloze č. 2, znázorňuje ekonomickou aktivitu v kutnohorském regionu v roce 2011 dle podílu mužů a žen. Jak je možné vidět na grafu

v kategorii důchodci, ženy výrazně převažují nad muži s 61 %. Tato situace nastává z důvodu vyššího věku dožití u žen, jak již bylo zmíněno v teoretické části. Podíl mužů v kategorii ekonomicky aktivní obyvatelstvo činí 55 %. Do ekonomicky neaktivních obyvatel se řadí děti do 14 let a důchodci, tedy osoby starší 65 let. Dále se do této skupiny obyvatel řadí nezaměstnané osoby, které jsou sice v produktivním věku, ale aktivně práci neshánějí.

Graf 2 Ekonomická aktivita v regionu Kutná Hora v roce 2011 (v %)

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

Jak je možno vidět v příloze č. 3, z celkového počtu mužů v regionu je zaměstnáno 48 % a pouhých 5 % je nezaměstnaných. Zbylé kategorie jsou poměrně vyrovnané. Oproti tomu ekonomická aktivita u žen, která je znázorněna v příloze č. 4, je velmi odlišná. Zaměstnáno je pouze 38 % žen a nezaměstnaných 5 % stejně jako u mužů. Avšak relativně velké množství žen se nachází v důchodovém věku, a to 30 %.

Celkový přírůstek činil v roce 2014 pouhých 7 obyvatel, což je 0,1 přírůstku na 1 000 obyvatel. Avšak přirozený přírůstek (úbytek) byl – 59 obyvatel. Kladných hodnot celkového přírůstku bylo dosaženo díky celkovému přírůstku stěhování, který dosáhl

hodnoty 66 osob. V roce 2014 se do regionu Kutná Hora přistěhovalo 1 132 osob a zároveň vystěhovalo 1 066 osob.

Celkem se v tomto roce živě narodilo 730 dětí, z toho 370 chlapců a 360 dívek. Potratů bylo provedeno celkem 294, a to je 40,2 potratů na 100 narozených dětí. V kutnohorském regionu zemřelo 789 obyvatel. Daný rok tedy vychází 10,6 zemřelých na 1 000 obyvatel.

V roce 2014 bylo uskutečněno v daném regionu 292 sňatků, což je nejméně za posledních 10 let. Průměrný věk při sňatku u ženicha byl 35,1 let a u nevěsty 32,6 let. Naproti tomu rozvodů bylo zaznamenáno za daný rok 184. Nejvíce rozvodů bylo uskutečněno po 15 a více letém manželství, a to 81. Na 100 sňatků připadlo 63,0 rozvodů. (27)

4.4 Sociální charakteristika

Systém školních zařízení je v regionu tvořen 38 mateřskými školami, 37 základními školami a 12 gymnázii a středních odborných škol a učilišť. V Kutné Hoře a Čáslavi se dále nachází Vyšší odborná škola. V roce 2015 se do budovy Jezuitské koleje přestěhovala Vysoká škola politických a společenských věd, s.r.o., která původně sídlila v Kolíně. (28) (29)

Zdravotní péče je zajištěna nemocnicí v Kutné Hoře, která spadá pod Oblastní nemocnici Kolín, a.s.. Avšak v kutnohorské nemocnici se nachází pouze chirurgické oddělení, interní oddělení a LDN. Dále ještě můžeme v regionu nalézt Městskou nemocnici Čáslav.

Jak již bylo řečeno v teoretické části, sociální služby lze dělit do tří kategorií. V daném regionu jsou zastoupeny všechny tyto kategorie, nicméně nejvíce jich je v rámci služeb sociální péče. V oblasti služeb sociální péče zde existuje Domov pro seniory ve Zručích nad Sázavou, Člověk zpět k člověku v Samopších, Anima Čáslav, Domov Barbora Kutná Hora, Pečovatelská služba Kutná Hora, Ústav sociální péče Rataje nad Sázavou, Domov důchodců Čáslav, Centrum Diakonie Čáslav a Občanské sdružení DIGNO Kutná

Hora. V rámci sociální prevence zde existuje Občanské sdružení Život 90 ve Zručí nad Sázavou. Sociální poradenství zde zajišťuje Domov Na Terasách Rataje.

Jen v Kutné Hoře vykonává svou činnost 14 neziskových organizací a nadací. Mezi nejznámější patří Dítě a kůň (sdružení pro hipoterapii), Roska Kutná Hora anebo Záchytná stanice pro opuštěné a nalezené psy. (26)

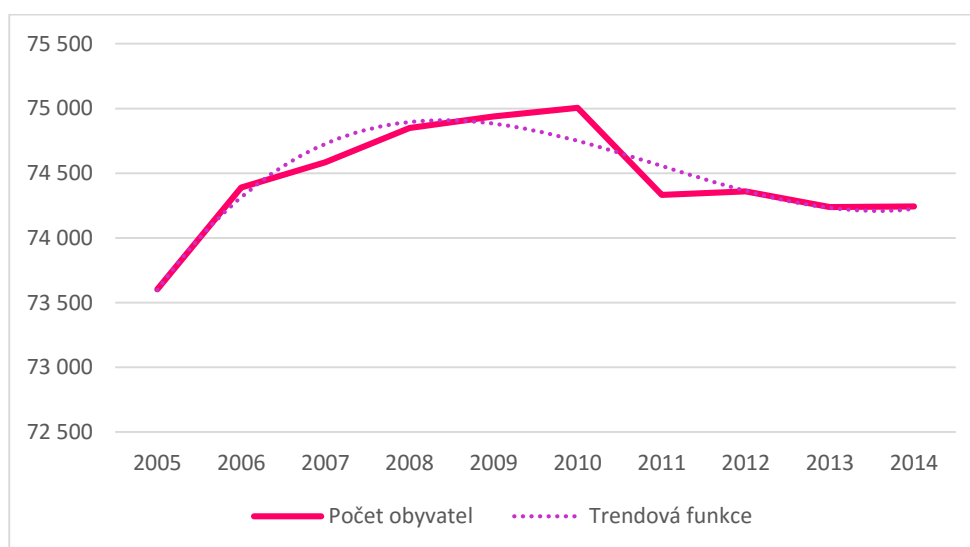
5 Vlastní práce

V praktické části diplomové práce je vypracována demografická analýza regionu Kutná Hora za pomoci demografických ročenek vydaných Českým statistickým úřadem. Hodnoty vybraných demografických ukazatelů jsou dále porovnávány s hodnotami ukazatelů za celou Českou republiku. Zároveň je u vybraných ukazatelů proveden bodový a intervalový odhad budoucího vývoje pomocí statistického softwaru STATISTICA. Současně je zpracována analýza aktuálního stavu sociálních služeb v kutnohorském regionu s použitím registru poskytovatelů sociálních služeb Ministerstva práce a sociálních věcí. Vypracované analýzy pokrývají časové rozmezí let 2005-2014.

5.1 Struktura obyvatelstva v regionu Kutná Hora

Graf č. 3 znázorňuje pohyb počtu obyvatel v regionu Kutná Hora během 10 let v období 2005-2014. Jak je možné vidět na grafu č. 3, od roku 2005 docházelo k postupnému zvyšování počtu obyvatel až do roku 2010. Nárůst obyvatel byl způsoben v důsledku působení několika faktorů.

Graf 3 Střední stav obyvatelstva v regionu Kutná Hora 2005-2014 (v tis.)

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

Jednalo se o přirozenou měnu obyvatelstva, dostupnost bydlení v kutnohorském regionu a především o celkový počet přistěhovalých, který například v roce 2006 činil 2 083 osob. Následujícího roku 2011 se počet obyvatel snížil a následující čtyři roky byl stav obyvatel téměř vyrovnaný. Ke snížení obyvatel došlo v důsledku vyšší úmrtnosti a menšímu počtu přistěhovalých osob. Nejvyšší počet obyvatel byl v roce 2010, a to 75 004. Podkladová data jsou uvedena v příloze č. 5.

Grafem č. 3 byla proložena trendová funkce a bylo zjištěno, že nejlépe vývoji středního stavu obyvatelstva v regionu Kutná Hora odpovídá polynomická funkce 3. stupně, tedy kubická funkce. Trendová funkce je ve tvaru:

$$u_i = 72\,519 + 1\,282,5t_i - 212,68t_i^2 + 10,149t_i^3.$$

Všechny její parametry jsou statisticky významné, jelikož hodnoty p všech parametrů b_0 až b_3 uvedené v tabulce č. 1, jsou menší než stanovaná hladina významnosti α . Index determinace dané kubické funkce činí 90,64 %. Podkladové údaje a zbylé trendové funkce jsou uvedeny v příloze č. 6.

Tabulka 1 P - hodnoty parametrů trendové funkce

Parametr	p - hodnota
b_0	0,000000
b_1	0,001310
b_2	0,038970
b_3	0,011098

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ze softwaru STATISTICA

Na základě analýzy rozptylu bylo shledáno, že model lze označit za statisticky významný, neboť hodnota p činí 0,001729 a je opět nižší než hladina významnosti α . Poté byla provedena prognóza budoucího vývoje stavu obyvatelstva na rok 2015 a 2016 znázorněná v tabulce č. 2.

Tabulka 2 Prognóza stavu obyvatelstva v roce 2015 a 2016 v regionu Kutná Hora

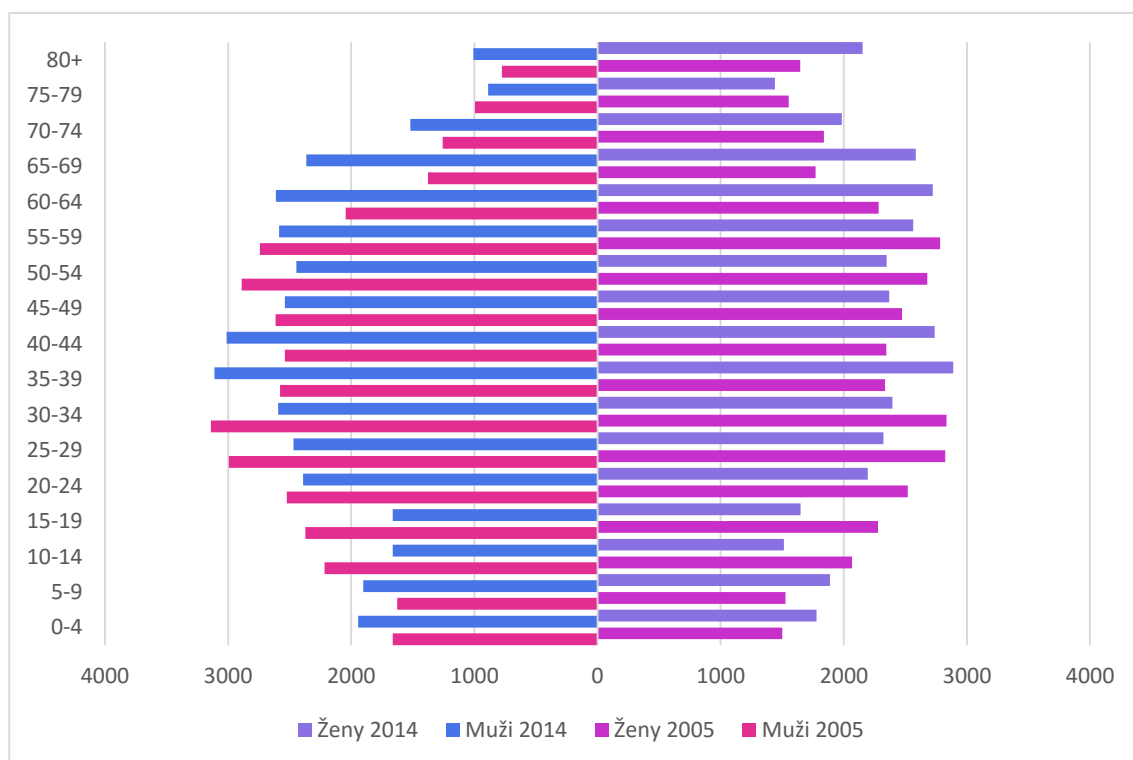
	2015	2016
Bodový odhad	74 400	74 820
Dolní mez	73 568	73 382
Horní mez	75 233	76 258

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ze softwaru STATISTICA

Jak lze z tabulky č. 2 vyčíst, dle zvolené trendové funkce bude mít stav obyvatelstva v kutnohorském regionu rostoucí charakter. V roce 2015 by podle bodového odhadu mělo být v regionu 74 400 obyvatel. Z hlediska intervalové predikce se bude stav obyvatelstva pohybovat v intervalu 73 568 až 75 233 obyvatel s pravděpodobností 95 %. Rok 2016 bude dle predikce taktéž vykazovat rostoucí charakter s hodnotou 74 820 obyvatel. S pravděpodobností 95 % se bude nacházet v intervalu 73 382 až 76 258 obyvatel. Avšak splnění dané predikce je závislé na neměnnosti zvoleného trendu.

Věkovou strukturu obyvatelstva lze nejlépe znázornit pomocí věkové pyramidy, ve které je obyvatelstvo rozděleno do jednotlivých věkových skupin s pětiletým intervalem. Graf č. 4 znázorňuje věkovou pyramidu pro začátek sledovaného období, tedy rok 2005 a konec sledovaného období rok 2014.

Graf 4 Věková pyramida v regionu Kutná Hora v letech 2005 a 2014

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

Na grafu č. 4 je možné vidět věkové složení obyvatelstva v regionu Kutná Hora v letech 2005 a 2014. V obou sledovaných letech se jedná o regresivní typ věkové pyramidy. Daný typ se vyznačuje malým počtem nejmladší věkové kategorie a velkým počtem poproduktivního obyvatelstva, který je stejného počtu jako reprodukční obyvatelstvo či ho převyšuje. Tento jev lze označit za stárnutí populace a z dlouhodobého výhledu je jeho následkem ubývání obyvatelstva.

Z grafu č. 4 lze vyčíst, že v roce 2005 bylo již od narození více mužů než žen až do věkové kategorie 55 – 59, kdy začalo být v populaci více žen. Podobný průběh byl i v roce 2014, avšak v tomto roce začalo být více žen až ve věkovém rozmezí 60 – 64 let. S přibývajícím rokem se rozdíl mezi pohlavími v obou sledovaných letech postupně zvyšuje. Největšího rozdílu je dosaženo v poslední věkové kategorii 80+, kde tento rozdíl mezi mužem a ženou činí přibližně 1 000 obyvatel. Daná skutečnost nenastává pouze v regionu Kutná Hora, ale děje se tomu tak v celé České republice. Je statisticky dokázáno, že ženy mají vyšší naději dožití než muži. Je to způsobeno zejména díky zdravějšímu životnímu stylu žen a také díky genetice. Rok 2005 a 2014 se vyznačuje stejným rysem, a to že je více žen ve věku 80+ než je ve věkové kategorii 0 – 4, což je jedním ze znaků regresivního typu věkové pyramidy.

Věková pyramida roku 2014 též znázorňuje zvýšení počtu osob v poproduktivním věku oproti roku 2005. Tento jev nastává v důsledku prodloužení střední délky života, jak již bylo zmíněno v teoretické části diplomové práce. Díky neustále zvyšujícímu se počtu osob v poproduktivním věku je nutné se zamyslet nad stávajícími možnostmi sociálních služeb v oblasti sociální péče, konkrétně nad pečovatelskou službou či domovy pro seniory. Jelikož díky zmíněné vyšší střední délce života u žen a snižování důchodu může nastat situace, kdy se lidé nebudou moci sami o sebe postarat.

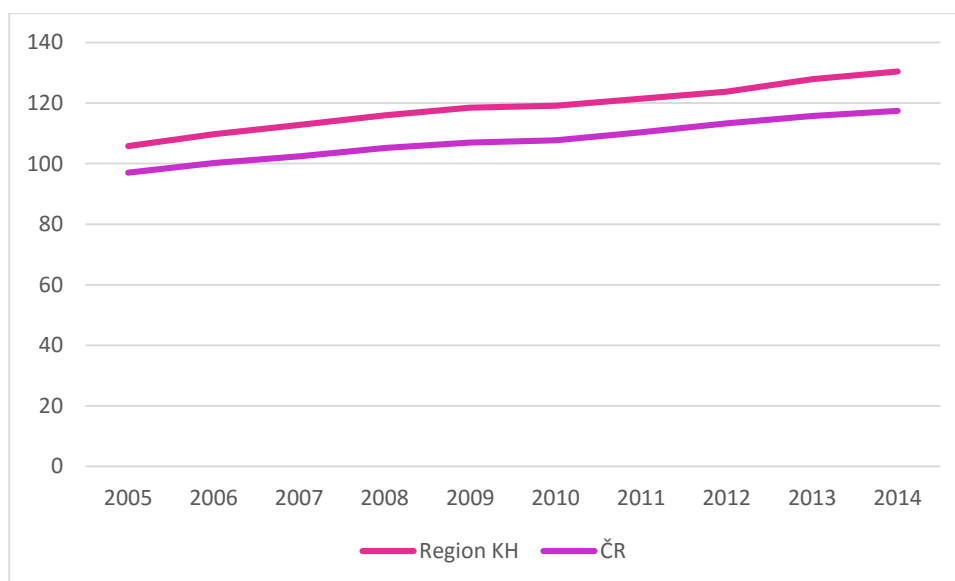
Jednotlivé věkové pyramidy pro rok 2005 a 2014 jsou uvedeny v příloze č. 7 a 8.

5.1.1 Index stáří

Vývoj stárnutí populace lze dokázat pomocí indexu stáří, který udává počet osob v poproduktivním věku, tedy starších 65 let připadajících na 100 osob v předproduktivním věku (mladších 15 let). Průběh indexu stáří je znázorněn na grafu č. 5.

Index stáří regionu Kutná Hora tak i České republiky vykazuje lineárně rostoucí charakter. Z grafu č. 5 lze zpozorovat, že region Kutná Hora je starší než průměr obyvatelstva České republiky. Jednou z příčin může být prodlužování střední délky života či nízká porodnost v kutnohorském regionu. V roce 2014 připadlo 130 osob v poproduktivním věku na 100 osob v předproduktivním věku v regionu Kutná Hora. V daném regionu došlo ke zvýšení indexu stáří o 25 osob oproti roku 2005 a v rámci celorepublikového průměru nastalo zvýšení o 20 osob. Nejvyšší roční nárůst byl zaznamenán v roce 2006, kdy se index zvýšil o 3,7 %. V rámci sledovaného období se index stáří na Kutnohorsku každoročně zvyšoval v průměru o 2,4 %. Lze tedy předpokládat, že index bude v dalších letech nadále růst. Tabulka se zdrojovými údaji je uvedena v příloze č. 9.

Graf 5 Index stáří regionu Kutná Hora a České republiky v letech 2005 - 2014

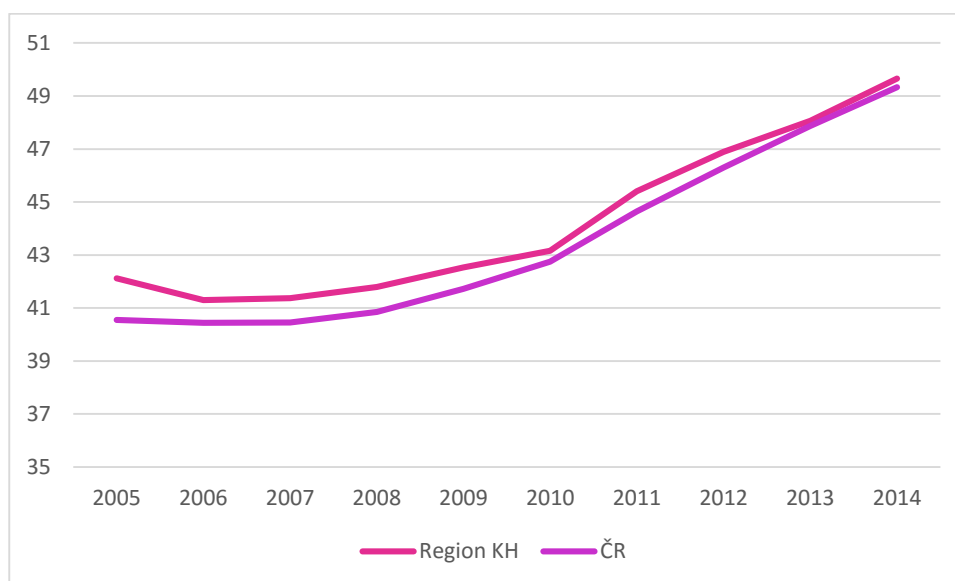
Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

5.1.2 Index ekonomického zatížení

Dalším ukazatelem, díky kterému lze posoudit věkovou strukturu obyvatelstva z pohledu ekonomického vývoje, je index ekonomického zatížení, který je znázorněn na grafu č. 6. Tento index udává kolik ekonomicky neaktivních osob (0 – 14 let, 65+ let)

případně na 100 ekonomicky aktivních osob (15 - 64 let). Ukazatel udává pouze hrubý nástin situace do budoucna, jelikož nezohledňuje poměr mezi věkovou skupinou 0 – 14 a 65+. Z grafu č. 6 je zřejmé, že index ekonomického zatížení je v kutnohorském regionu opět vyšší než index České republiky, avšak rozdíly jsou nepatrné. Vývoj indexu má téměř po celou dobu sledovaného období deseti let rostoucí charakter. Počáteční sledovaný rok připadlo v regionu na 100 ekonomicky aktivních 42,12 ekonomicky neaktivních osob, což je o 2 osoby více, než je průměr republiky. Koncem sledovaného období se však diference mezi danými územími snížila na nepatrný rozdíl. V roce 2014 vystoupal index v regionu na hodnotu 49,65 a republikový průměr dosahoval hodnoty 49,33. Na základě analýzy lze říci, že region disponuje stejnou vývojovou tendencí jako průměr České republiky. Podkladové údaje jsou uvedeny v příloze č. 10.

Graf 6 Index ekonomického zatížení regionu Kutná Hora a ČR v letech 2005 - 2014

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

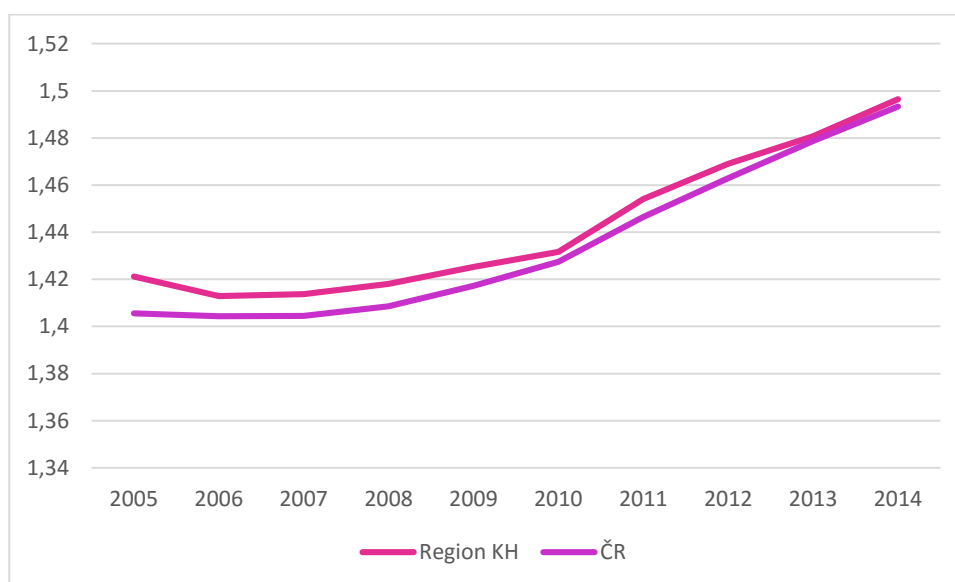
5.1.3 Index hospodářského zatížení

Index hospodářského zatížení oproti výše vypočtenému indexu ekonomického zatížení zohledňuje skutečnost, že ekonomicky aktivní jedinec vydělává peníze nejen na sebe, ale i na ekonomicky neaktivní obyvatelstvo, kterými jsou děti ve věkové

skupině 0 – 14 a senioři ve věku 65+. Index hospodářského zatížení je v regionu Kutná Hora vyšší než průměr České republiky, jak znázorňuje graf č. 7. Lze také vidět, že index od roku 2005 neustále roste jak v regionu, tak i v ČR.

Na začátku sledovaného období připadlo na jednu ekonomicky aktivní osobu v kutnohorském regionu 1,4212 spotřebitele, což znamená, že jedinec kromě sebe musel uživit 0,42 osoby. V České republice byl v tom samém roce index hospodářského zatížení 1,4055. Daný rok byl zjištěn největší rozdíl mezi sledovanými oblastmi, a to 0,016. Poměr mezi ekonomicky aktivním a ekonomicky neaktivním obyvatelstvem je z pohledu věkové struktury příznivější, čímž je hodnota indexu hospodářského zatížení nižší.

Graf 7 Index hospodářského zatížení regionu Kutná Hora a ČR v letech 2005 - 2014

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

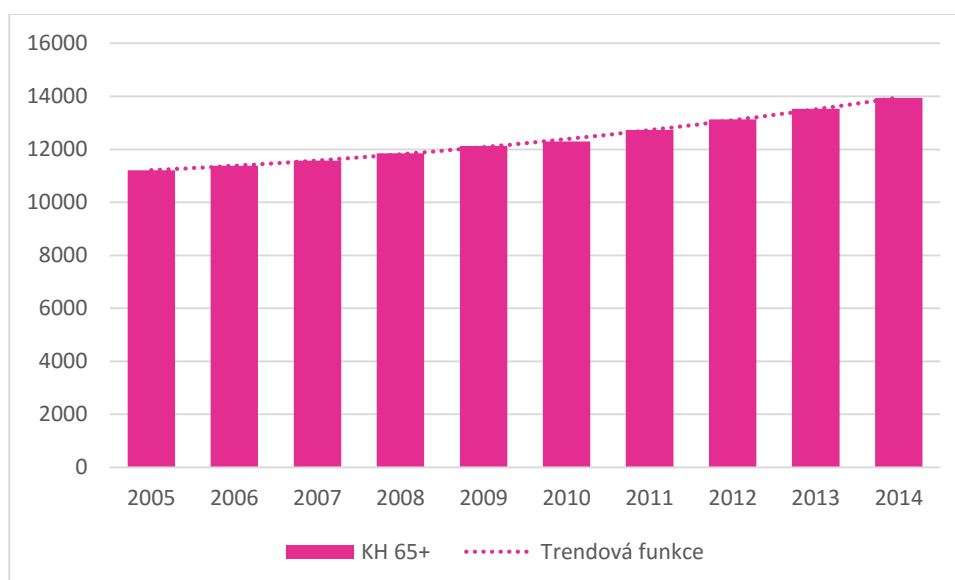
Poproduktivní složka obyvatelstva

Počet obyvatel ve věkové skupině 65+ v regionu Kutná Hora od roku 2005 neustále roste, což znázorňuje graf č. 8. Daná situace, je způsobena několika příčinami. Hlavním důvodem zvyšujícího se počtu poproduktivní složky obyvatel je vzdělanost. Jak v kutnohorském regionu, tak i v celé České republice, dochází ke zvyšování počtu

vysokoškolsky vzdělaných lidí. Z toho důvodu většina mladých lidí s vysokoškolským titulem odchází z regionu Kutná Hora do větších měst za lepšími pracovními příležitostmi. Dalším důvodem může být zestárnutí generace, která přišla do kutnohorského regionu v 70. letech 20. století, jelikož zde byl otevřen strojírenský závod ČKD, který nabízel velký počet volných pracovních míst. Lidé zde poté zůstali a založili zde své rodiny.

Velký vliv na rozšiřující se počet poproduktivního obyvatelstva má ovšem také porodnost a střední délka života, jak již bylo v praktické část zmíněno.

Graf 8 Vývoj počtu obyvatel ve věkové skupině 65+ v regionu KH v letech 2005-2014 (v tis.)

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

Pro odhad budoucího vývoje poproduktivní složky obyvatel byla grafem č. 8 proložena trendová funkce, která nejlépe vystihuje daný vývoj. Nejvhodnější funkcí pro vývoj počtu obyvatel ve věkové skupině 65+ je kubická funkce (polynom 3. stupně) s indexem determinace 99 %. Zvolená kubická funkce má rovnici:

$$u_i = 11\,082 + 115,26t_i + 16,737t_i^2 + 0,0486t_i^3.$$

Zbylé trendové funkce jsou uvedeny v příloze č. 11.

Prostřednictvím statistického softwaru STATISTICA bylo zjištěno, že parametry dané trendové funkce jsou statisticky významné na stanovené hladině významnosti $\alpha = 0,05$. Dále na základě analýzy rozptylu byla zhodnocena vhodnost trendového modelu. Hodnota p byla nižší než stanovená hladina významnosti α , takže model je statisticky významný.

Dle bodového odhadu, který je uveden v tabulce č. 3, bude v roce 2015 v regionu Kutná Hora 14 440 obyvatel v poproduktivním věku, což je přibližně o 500 více než v roce 2014. Počet osob v dané věkové kategorii se bude s pravděpodobností 95 % nacházet v intervalu 14 188 až 14 692 osob. Rok 2016 by měl znamenat navýšení věkové kategorie 65+ na 14 960 osob a měla by se nacházet v intervalu 14 525 až 15 394 lidí v poproduktivním věku. Jak lze tedy vyvodit, predikce počtu obyvatel ve věkové skupině 65+ v regionu Kutná Hora má rostoucí charakter.

Tabulka 3 Prognóza počtu obyvatel ve věkové skupině 65 + v letech 2015 a 2016

	2015	2016
Bodový odhad	14 440	14 960
Dolní mez	14 188	14 525
Horní mez	14 692	15 394

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ze softwaru STATISTICA

Tabulka č. 4 představuje počet starobních důchodců z celkového počtu obyvatel v regionu Kutná Hora. Starobní důchod může získat pouze občan, který dosáhl stanoveného důchodového věku a má odpracovaný určitý počet let, během kterých bylo placeno důchodové pojištění. Komparací hodnot počtu obyvatel ve věkové skupině 65+ a počtu starobních důchodců v regionu Kutná Hora lze shledat, že starobních důchodců je cca o 1 000 méně. Největší rozdíl v deseti sledovaných letech nastal v roce 2014, a to o 1 795 občanů. Rostoucí charakter je z důvodu neustále se zvyšujícího věku odchodu do důchodu.

Tabulka 4 Počet starobních důchodců v regionu KH v letech 2005-2014 (v tis.)

Rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Počet starobních důchodců	10438	10639	10798	10286	10582	11474	12163	12047	11997	12147

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

Stav velikosti poproduktivní složky nesleduje pouze daný region, ve kterém se obyvatelstvo nachází, ale i stát. Stát se o poproduktivní obyvatelstvo stará z hlediska ekonomického prostřednictvím měsíčních starobních důchodů. Tabulka č. 5 eviduje průměrné měsíční důchody během deseti sledovaných let. Od prvního sledovaného roku dochází k mírnému nárůstu důchodů. Rok 2014, tedy poslední sledovaný rok, vykazuje navýšení průměrného měsíčního důchodu o 3 316 Kč oproti roku 2005. Dá se předpokládat, že v následujících letech bude výše důchodu vykazovat rostoucí charakter, jelikož se zvyšuje minimální mzda a tedy i celkové příjmy, které následně ovlivňují výši starobních důchodů.

Tabulka 5 Průměrný měsíční starobní důchod v regionu KH v letech 2005-2014 (v Kč)

Rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Průměrný měsíční starobní důchod	7597	8034	8590	9482	9884	9937	10387	10610	10805	10913

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

5.2 Porodnost

Porodnost je pokládána za základní složku demografické reprodukce a slouží jako ukazatel sociálního rozvoje. Základním ukazatelem je hrubá míra porodnosti, která vyjadřuje poměr počtu živě narozených dětí ke střednímu stavu obyvatelstva na 1 000 obyvatel. V tabulce č. 6 je uvedena vypočtená hrubá míra porodnosti pro region Kutná Hora a celou Českou republiku a zdrojová data se nacházejí v příloze č. 12.

Tabulka 6 Hrubá míra porodnosti v regionu Kutná Hora a v ČR v letech 2005 – 2014 (v ‰)

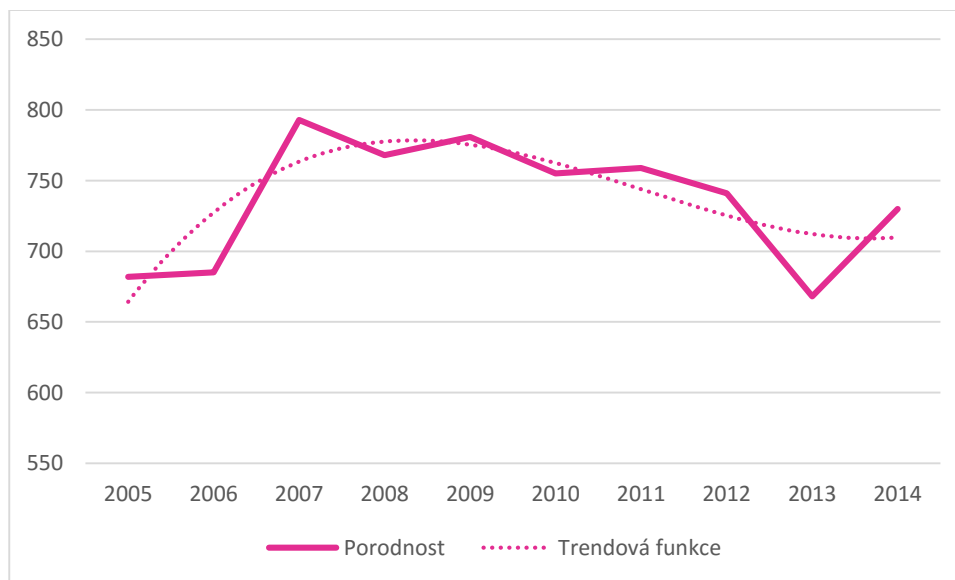
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Region KH	9,27	9,21	10,63	10,26	10,42	10,07	10,21	9,97	9	9,83
ČR	9,97	10,29	11,04	11,42	11,26	11,12	10,34	10,32	10,15	10,42

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

Z uvedené tabulky č. 6 je zřejmé, že nejvíce dětí se v kutnohorském regionu narodilo v roce 2007, kdy hrubá míra porodnosti dosahovala hodnoty 10,63 promile. V rámci celorepublikového průměru byla největší porodnost v roce 2008 s hrubou mírou porodnosti 11,42 promile. Naproti tomu byla v roce 2013 v regionu Kutná Hora nejmenší porodnost a to v rámci celého Středočeského kraje.

Graf č. 9 představuje vývoj živě narozených dětí ve sledovaném období let 2005-2014.

Graf 9 Vývoj živě narozených v regionu Kutná Hora v letech 2005-2014

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

Jak je možné vidět na grafu č. 9, v roce 2007 nastal prudký nárůst porodnosti v rámci celého sledovaného období, a to o 16 %. Poté docházelo k poklesu porodnosti až do roku 2014, kdy došlo k růstu. Je tedy možné, že v následujících letech dojde ke zvýšení porodnosti a přiblížení se k celorepublikovému průměru. Tabulka porodnosti je uvedena v příloze č. 13.

Nejlépe vývoji živě narozených odpovídá polynom 3. stupně s indexem determinace 65 %. Trendová funkce proložená modelem má tvar:

$$u_i = 568,37 + 114t_i - 19,047t_i^2 + 0,9062t_i^3.$$

Další trendové funkce jsou k náhledu v příloze č. 14. Parametry, zvolené trendové funkce, jsou statisticky významné dle hodnoty p, která je nižší než hladina významnosti $\alpha = 0,05$.

Z tabulky č. 7 plyne, že v roce 2015 bude mít dle prognózy porodnost v kutnohorském regionu klesající charakter, jelikož bodový odhad činí 724. S pravděpodobností 95 % se též bude nacházet v intervalu 555 až 893 živě narozených. Ovšem v roce 2016 by porodnost měla vzrůst na 760 živě narozených dětí a dle prognózy by se měla nacházet v intervalu 468 až 1 051. To by znamenalo nárůst oproti roku 2015 a odpovídalo by průběhu porodnosti během sledovaných let 2005-2014 znázorněných na grafu č. 9, kdy vývoj porodnosti byl kolísavý.

Tabulka 7 Prognóza porodnosti v letech 2015 a 2016

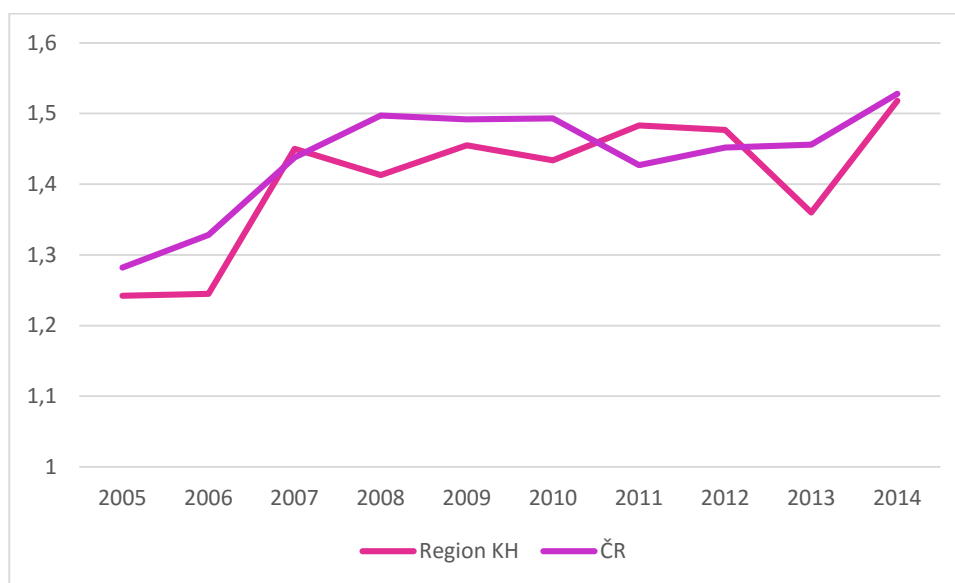
	2015	2016
Bodový odhad	724	760
Dolní mez	555	468
Horní mez	893	1 051

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ze softwaru STATISTICA

Mezi další ukazatele v rámci porodnosti patří úhrnná plodnost, která udává počet dětí, které by se měli narodit ženě ve věkovém rozmezí 15 - 49 let, což je označováno jako reprodukční období. Úhrnná plodnost v regionu Kutná Hora je uvedena na grafu č. 10

včetně úhrnné plodnosti České republiky. Znázorněné křivky se vzájemně prolínají a hodnoty se vždy liší jen o pár desetín či setin. Na základě vypočtených hodnot lze tedy říci, že region Kutná Hora se v úhrnné plodnosti přibližuje průměru České republiky. Nejnižší úhrnná plodnost během deseti sledovaných let byla zaznamenána v roce 2005, a to s hodnotou 1,2 dítěte. Nejvyšší hodnota byla dosažena v roce 2014, 1,5 dítěte na jednu ženu v reprodukčním období jak v regionu Kutná Hora tak v průměru České republiky. Pokud by trend posledního roku pokračoval a nadále se zvyšoval i v následujících letech, mělo by to příznivý vliv na změnu věkové struktury obyvatelstva.

Graf 10 Úhrnná plodnost v regionu Kutná Hora a v ČR v letech 2005-2014

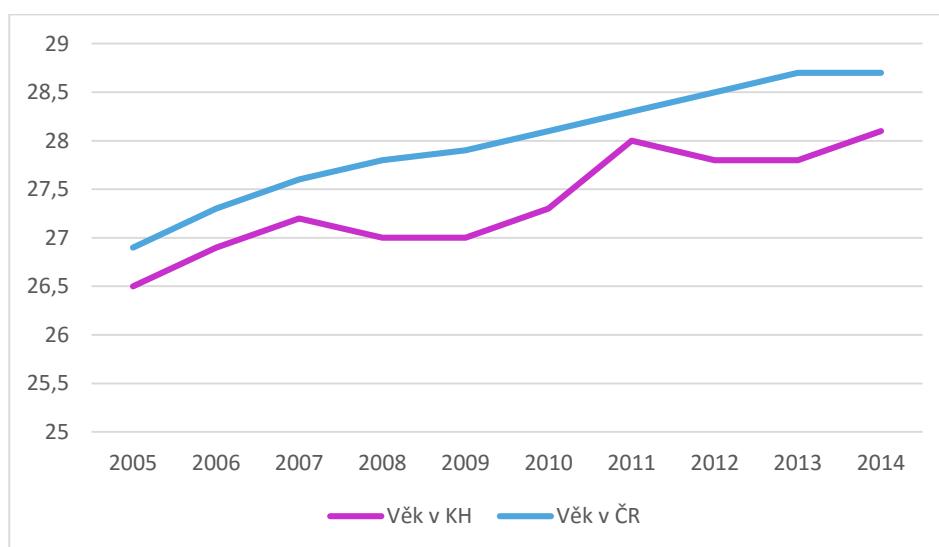

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

Vývoj společnosti v posledních letech má za následek postupné zvyšování průměrného věku matky u narození prvního dítěte. Daný jev nastává v důsledku hned několika příčin. Jedním z faktorů je dosažené vzdělání, kde ženy s vyšším vzděláním mají první dítě v pozdějších letech než ženy se základním či středoškolským vzděláním, a to z důvodu budování pracovní kariéry. Dalším faktorem může být i finanční situace. Na grafu č. 11 lze spatřit porovnání věku pořízení prvního dítěte v kutnohorském regionu a průměr České republiky. V roce 2005 byl průměrný věk přibližně 26 let a v roce 2014

činil 28 let. V regionu Kutná Hora je průměrný věk matky nižší než v celorepublikovém průměru, což může být zapříčiněno například vývojem vzdělanosti či pracovními příležitostmi. S velkou pravděpodobností lze předpokládat, že v následujících letech bude dále docházet ke zvyšování daného průměrného věku.

Graf 11 Průměrný věk matky při narození prvního dítěte v regionu Kutná Hora v ČR v letech 2005-2014

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

Další významnou charakteristikou v rámci demografické analýzy je přirozený přírůstek uvedený v tabulce č. 8. Za celé sledované období deseti let se přirozený přírůstek v regionu Kutná Hora pohyboval v záporných číslech a docházelo tedy k přirozenému úbytku obyvatel.

Tabulka 8 Přirozený přírůstek v regionu Kutná Hora v letech 2005-2014

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Přirozený přírůstek na 1000 obyvatel	-1,7	-1,70	-0,6	-0,6	-0,3	-1,4	-0,8	-2,1	-3	-0,8
Přirozený přírůstek	-127	-123	-42	-47	-26	-106	-57	-154	-220	-59

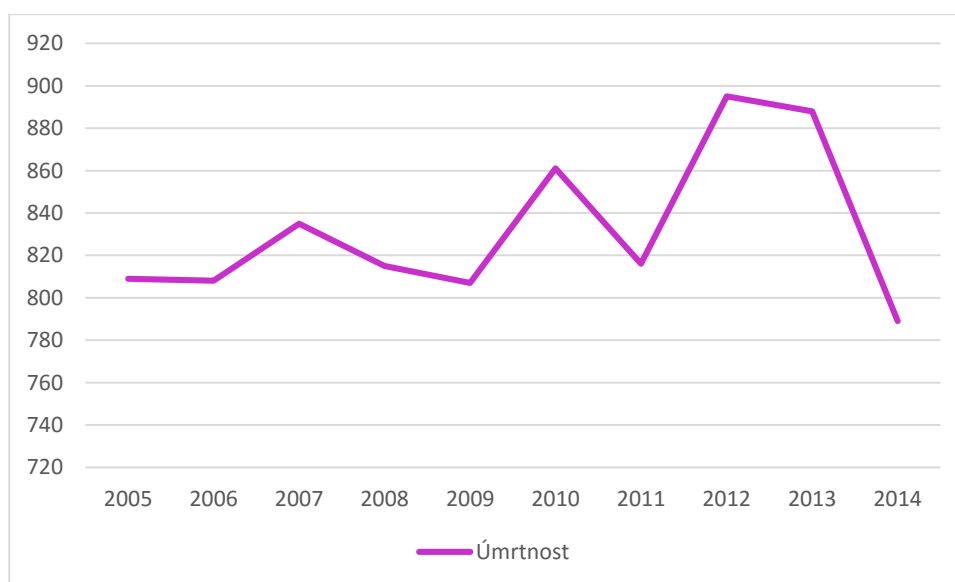
Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

Nejvyšší hodnota byla dosažena v roce 2013 v důsledku nízké porodnosti a vysoké úmrtnosti, kdy činil přirozený úbytek 220 osob. Z tohoto důvodu se region Kutná Hora umístil na posledním místě v rámci Středočeského kraje.

5.3 Úmrtnost

Dalším základním demografickým ukazatelem, který spadá spolu s porodností do demografické reprodukce, je úmrtnost.

Graf 12 Úmrtnost v regionu KH v letech 2005-2014

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

Z grafu č. 12 je patrné, že vývoj úmrtnosti v regionu během období let 2005-2014 má relativně kolísavý charakter. Největší úmrtnosti bylo dosaženo v roce 2012, a to s počtem zemřelých 895. Oproti tomu nejmenší úmrtnost během deseti let nastala v roce 2014, kdy počet zemřelých v regionu Kutná Hora klesl pod 800. Tabulka s podkladovými údaji se nachází v příloze č. 15.

Z uvedených dat je zřejmé, že úmrtnost v kutnohorském regionu má stejný trend, jako v celé České republice. Provedenou komparací jednotlivých hrubých měr úmrtnosti kutnohorského regionu a České republiky se zjistilo, že v počtu zemřelých na 1 000 obyvatel, region Kutná Hora převyšuje republikový průměr. Například v roce 2012 je hrubá míra úmrtnosti regionu téměř o 2 promile větší než v celé ČR, jak lze spatřit v tabulce č. 9. V roce 2014 je u obou porovnávaných oblastí hrubá míra úmrtnosti nejnižší za celé sledované období. Příčinou nízké úmrtnosti může být lepší životní styl obyvatelstva, které začíná o své zdraví v posledních letech více pečovat. Podkladové údaje k tabulce č. 9, jsou uvedeny v příloze č. 16.

Tabulka 9 Hrubá míra úmrtnosti v regionu KH a v ČR v letech 2005-2014 (v ‰)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Region KH	10,99	10,86	11,2	10,89	10,77	11,48	10,98	12,4	11,96	10,63
ČR	10,53	10,15	10,08	10,03	10,22	10,14	10,17	10,29	10,38	10,03

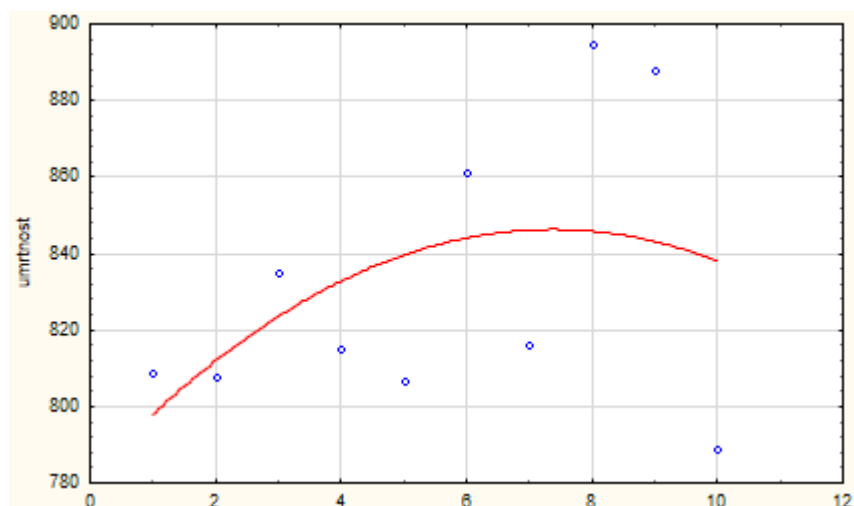
Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

Prostřednictvím demografického ukazatele úmrtnost si lze udělat obrázek o zdravotním stavu populace. Úmrtnost nemusí být pouze v důsledku stáří, ale také může být způsobena řadou dalších faktorů. Jedním z důležitých faktorů, které ovlivňují daný ukazatel, jsou faktory genetické (nižší úmrtnost u žen). Dále sem lze zařadit faktory ekologické (životní prostředí) a v neposlední řadě faktory socioekonomické. Socioekonomické faktory představují v dnešní době velmi významný prvek, který ovlivňuje nejen úmrtnost, ale i samotný zdravotní stav člověka. Do této kategorie lze zařadit jak působení prostředí, které nemůžeme sami ovlivnit tak individuální faktory, které si během našeho života vytváříme. Mezi vlivy prostředí, na které nemáme vliv, se například řadí systém sociálního zabezpečení, ekonomická situace či úroveň zdravotnictví státu. Faktory, které můžeme ovlivnit, a zároveň k nim jedinec může přistupovat individuálně, jsou například postoj ke zdraví a péče o něj, dosažená úroveň vzdělání, stravovací návyky či fyzická aktivita. Nejčastější příčinou úmrtí v regionu Kutná Hora jsou nemoci oběhové soustavy (různé formy ischemické srdeční choroby či cévní onemocnění mozku) a nádorová onemocnění.

Úmrtnost v regionu Kutná Hora za sledované období let 2005-2014 nejlépe vystihuje kubická funkce s indexem determinace 41 % ve tvaru:

$$u_i = 860,47 - 52,462t_i + 13,996t_i^2 - 0,9206t_i^3.$$

Graf 13 Vývoj úmrtnosti v regionu Kutná Hora proložený trendovou funkcí

Zdroj: STATISTICA

Na grafu č. 13 lze vidět bodový graf úmrtnosti během sledovaných deseti let proložený trendovou funkcí polynomicickou. Z tabulky č. 10 vyplývá, že by v roce 2015 měla být úmrtnost v regionu Kutná Hora 752 osob s intervalovým odhadem 568 až 935 úmrtí. Prognóza na rok 2016 se s pravděpodobností 95 % nachází v intervalu 339 až 972. Za stejných podmínek činí bodový odhad na rok 2016 656 zemřelých. Dle prognózy bude úmrtnost v kutnohorském regionu vykazovat klesající charakter.

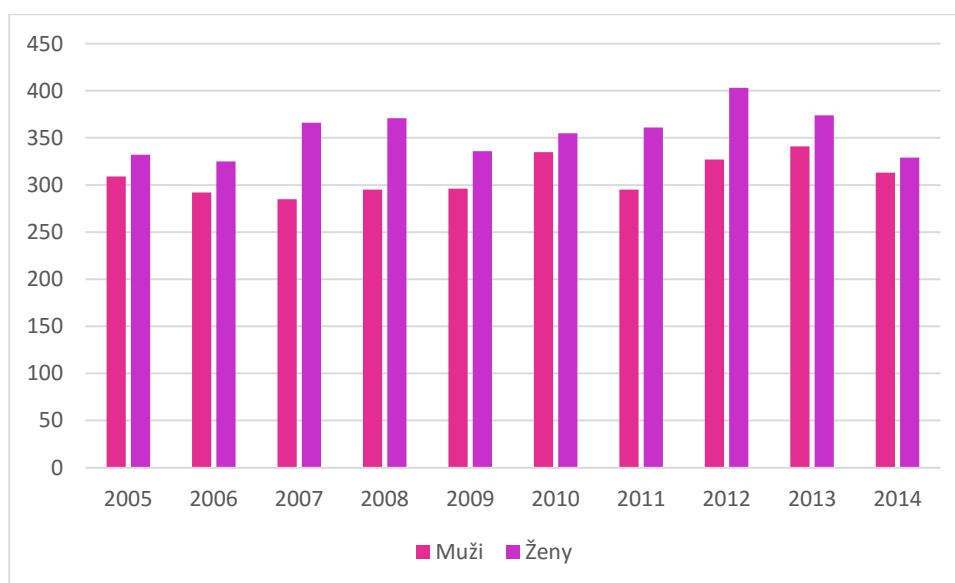
Tabulka 10 Prognóza počtu zemřelých v letech 2015 a 2016

	2015	2016
Bodový odhad	752	656
Dolní mez	568	339
Horní mez	935	972

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ze softwaru STATISTICA

Vývoj úmrtí v rámci věkové skupiny obyvatel 65+ v kutnohorském regionu uvádí graf č. 14. Po celé sledované období dochází k většímu úmrtí u žen než u mužů. Hlavním důvodem je celkově větší množství žen v dané věkové kategorii v porovnání s mužskou částí. Dle vývoje v grafu č. 14 lze dojít k závěru, že v rámci prvních pěti sledovaných let počet zemřelých mužů mírným tempem klesal, zatímco počet úmrtí u žen ve vyšším věku stoupal. Druhá polovina sledovaného období se vyznačuje dále rostoucím počtem zemřelých žen.

Graf 14 Vývoj zemřelých ve věkové skupině 65+ v regionu Kutná Hora v letech 2005-2014

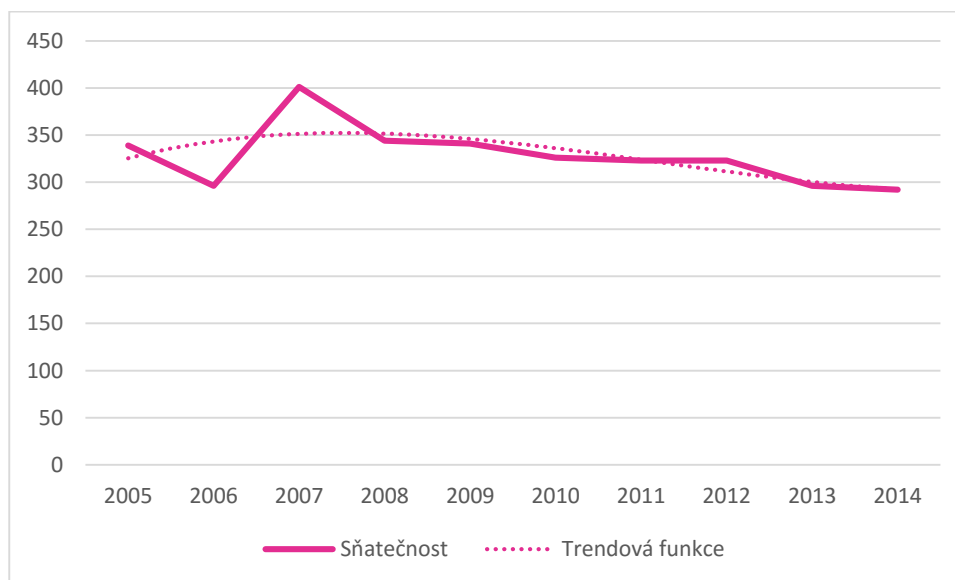
Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

Avšak zlomovým rokem se stává rok 2012, kdy nastala největší úmrtnost žen za celých deset let, a to 403. Důvodem mohla být větší kumulace žen ve věku 85+. Od daného roku dochází k postupnému snižování úmrtí osob ve věku 65+. Daný vývoj jen potvrzuje proces demografického stárnutí obyvatel. Co se týče kategorie mužů, druhá polovina sledovaného období vykazuje charakter sinusoidy. Největší úmrtnost, za období 2005-2014, byla zaznamenána v roce 2013 s hodnotou 341. Tabulka s podkladovými údaji je k nahlédnutí v příloze č. 18.

5.4 Sňatečnost

Další demografický ukazatel je sňatečnost, díky které si lze vytvořit určitý obrázek o společnosti. Už od nepaměti hraje při tvorbě společnosti důležitou roli rodina a s tím tedy i manželství. Rodina je brána jako společenská skupina s úlohou plnit funkci výchovy, socializace a reprodukce. Prostřednictvím rodiny bývají uspokojovány potřeby duševní a tělesné povahy (např. spánek, strava, pocit lásky a bezpečí). V posledních letech však dochází k ústupu počtu uzavřených sňatků, jak je možné vidět na grafu č. 15. Pokles sňatečnosti je dán několika příčinami. Jednou z příčin, které se v poslední době přikládá největší váha, je ekonomická situace potencionálních manželů. Část populace, která by i sňatek uzavřít chtěla, odkládá tento počin v důsledku nedostatku finančních prostředků. Společnost se však v dnešní době velmi dynamicky rozvíjí a mění a nelze tedy jednoznačně uvést důvody, proč lidé spolu žijí jen tak a neuzavřou spolu manželství. Pokud však bude tento trend pokračovat i v následujících letech, lidé budou muset nacházet uspokojení svých tělesných a duševních potřeb u individuálních poskytovatelů sociálních služeb.

Graf 15 Sňatečnost v regionu Kutná Hora v letech 2005-2014

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

Trend v poklesu manželství byl rovněž zaznamenán v regionu Kutná Hora v období let 2005-2014 což je uvedeno v grafu č. 15. Pouze v roce 2007 došlo k nárůstu uzavřených manželství, kdy jich bylo uskutečněných 401. Oproti předchozímu roku došlo k navýšení o 105 sňatků, což lze považovat za významný zlom. Daný jev nastal v důsledku cíleného načasování svatby na atraktivní datum 7. 7. 2007. Od daného roku však dochází k postupnému snižování uzavřených sňatků. Jedním z důvodů může být odkládání sňatků na vyšší věk novomanželů, jak lze zpozorovat v tabulce č. 13. Nejnižší počet svateb bylo zaznamenáno v posledním roce 2014, a to 292. Pro podstatnou většinu novomanželů během sledovaného období se jednalo o první svatbu. Podkladová data jsou uvedena v příloze č. 19.

Nejlépe vývoji sňatečnosti v regionu Kutná Hora v letech 2005-2014 odpovídá rovněž kubická funkce znázorněná v grafu č. 15 s indexem determinace 44 % a rovnicí:

$$u_i = 296,1 + 35,685t_i - 6,6888t_i^2 + 0,3083t_i^3.$$

Zbylé trendové funkce, které dostatečně nevystihují vývoj sňatečnosti, jsou v příloze č. 20.

Tabulka 11 Prognóza sňatečnosti v letech 2015 a 2016

	2015	2016
Bodový odhad	290	294
Dolní mez	132	22
Horní mez	447	566

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ze softwaru STATISTICA

Na základě vybrané trendové funkce byla provedena prognóza budoucího vývoje na rok 2015 a 2016 uvedena v tabulce č. 11. Bodová předpověď na rok 2015 říká, že sňatečnost klesne o 2 sňatky a s 95 % pravděpodobností se bude nacházet v intervalu 132 až 447 sňatků za rok. Ovšem odhad na rok 2016 má rostoucí charakter a bodová předpověď předpovídá 294 sňatků. Intervalový odhad na rok 2016 již není tak přesný a počet sňatků se nachází v intervalu 22 až 566.

Komparací hrubé míry sňatečnosti regionu Kutná Hora a České republiky lze dojít k závěru, že obě oblasti mají shodnou charakteristiku, a to pokles uzavřených sňatků na 1 000 obyvatel. Dle tabulky č. 12 (podkladová data v příloze č. 21) lze říci, že se region Kutná hora nachází pod celorepublikovým průměrem. Téměř po celou dobu sledovaného období deseti let, byla hrubá míra sňatečnosti regionu nižší než průměr republiky. Pouze v roce 2011 a 2012 byla hodnota cca o 0,05 promile vyšší v kutnohorském regionu.

Tabulka 12 Hrubá míra sňatečnosti v regionu Kutná Hora a v ČR v letech 2005-2014 (v ‰)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Region KH	4,61	3,98	5,38	4,60	4,55	4,35	4,35	4,34	3,99	3,93
ČR	5,06	5,14	5,51	5,01	4,55	4,44	4,30	4,30	4,14	4,32

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

Věk občanů uzavírajících první manželství se každým rokem zvyšuje, jak je možné vidět prostřednictvím tabulky č. 13. Děje se tomu tak jak v kutnohorském regionu, tak v České republice. Důvodem bývá nejčastěji dávání přednosti kariéře před rodinou či užívání si svobodného života (například prostřednictvím cestování či studia).

Tabulka 13 Průměrný věk při prvním sňatku v regionu Kutná Hora a v ČR v letech 2005-2014

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Nevěsta KH	26,2	26,8	26,5	26,8	27,3	27,9	27,9	27,8	28,9	28,5
Nevěsta ČR	26,7	27,1	27,4	27,6	27,9	28,2	28,5	28,7	28,9	29,1
Ženich KH	28,8	29,4	29,3	29,3	29,9	30,8	30,2	30,3	31,7	31,1
Ženich ČR	29,3	29,7	30,1	30,3	30,8	31	31,3	31,5	31,7	31,8

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

Dané důvody se stávají také příčinou poklesu celkové sňatečnosti. Významnou roli zde také hrají mladé páry, které spolu žijí bez uzavření sňatku, jelikož ho považují pouze

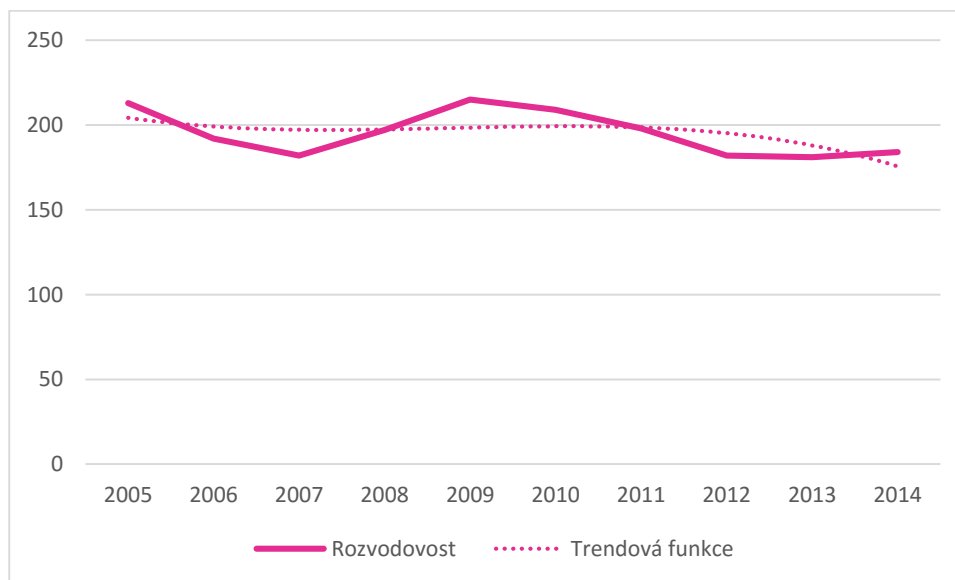
za právní úkon. Nelze tedy s jistotou odhadnout budoucí vývoj sňatečnosti, jelikož se hodnoty společnosti mohou kdykoli a jakýmkoli způsobem měnit.

5.5 Rozvodovost

Rozvodovost je další ukazatel, který spolu se sňatečností znázorňuje hodnoty a stav dané společnosti. Rozvod se řadí mezi právní úkony, uskutečněných na podnět žádosti manžela či manželky schválených soudem. Ukazatel rozvodovosti však nemá stoprocentní vypovídací charakter, jelikož se sem řadí pouze právně ukončená manželství, a tedy celkový počet rozpadlých manželství může dosahovat vyšších hodnot.

U lidí, kterým se rozpadne manželství a tedy i celá rodina, je více pravděpodobné, že v poproduktivním věku budou vyhledávat pomoc prostřednictvím poskytovatelů sociálních služeb. Z daného důvodu byla rozvodovost zařazena mezi zkoumané ukazatele.

Graf 16 Rozvodovost v regionu Kutná Hora v letech 2005-2014

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

Nejlépe lze vývoj rozvodovosti znázornit pomocí absolutních hodnot, jak je tomu na grafu č. 16. Jak lze vidět od počátku sledovaného období docházelo k poklesu rozvodů až do roku 2007, kdy daný rok bylo uskutečněno nejméně rozvodů za sledovaných deset let.

Jedním z důvodů bylo snížení počtu rozvodů manželství, ve kterých žili nezletilé děti. Jak již bylo zmíněno, pro daný rok 2007 byla zároveň charakteristická nejvyšší sňatečnost.

Poté ovšem přišel znovu prudký nárůst rozvodů a v roce 2009 bylo registrováno 215 rozvodů, což je nejvyšší dosažená hodnota za deset let. Stalo se tak z důvodu zvyšujícího se počtu rozvodů u manželství trvajících tři až pět let. Následující léta opět došlo ke snížení rozvodovosti, což lze přisuzovat nízké míře sňatečnosti. Podkladové údaje ke grafu č. 16 se nacházejí v příloze č. 22.

Rozvodovost lze nejlépe vyjádřit za pomoci polynomické trendové funkce 3. stupně ve tvaru:

$$u_i = 213,97 - 12,314t_i + 2,8357t_i^2 - 0,1987t_i^3.$$

Index determinace této trendové funkce dosahuje 36 %. Ostatní trendové funkce, které nejsou vhodné pro vývoj rozvodovosti, jsou uvedeny v příloze č. 23.

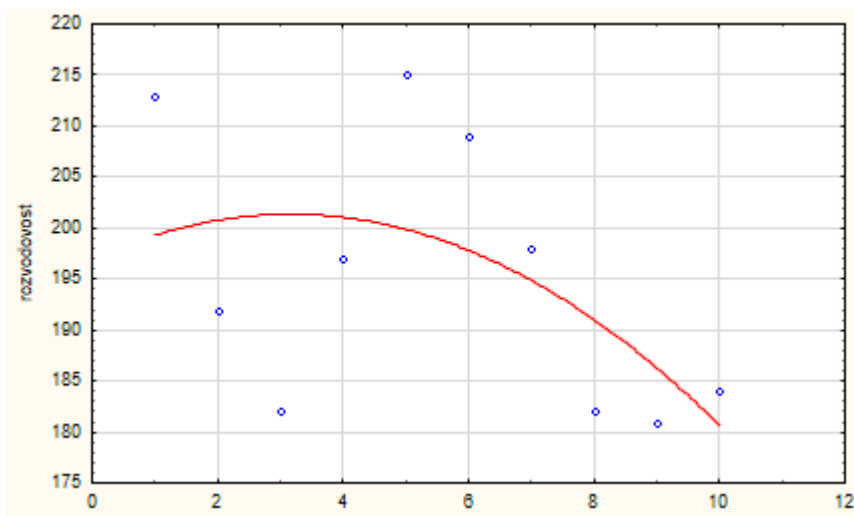
Tabulka 14 Prognóza rozvodovosti v letech 2015 a 2016

	2015	2016
Bodový odhad	157	131
Dolní mez	88	11
Horní mez	227	251

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ze softwaru STATISTICA

Bodové odhady v tabulce č. 14 vypovídají, že rozvodovost v kutnohorském regionu bude vykazovat klesající charakter. V roce 2015 by mělo být dle prognózy uskutečněno 157 rozvodů s intervalovým odhadem 88 až 227. Bodový odhad na rok 2016 činí 131 realizovaných rozvodů a intervalový odhad je v rozmezí 11 až 251 rozvodů s pravděpodobností 95 %. Bodový odhad proložený trendovou funkcí je znázorněn na grafu č. 17.

Graf 17 Vývoj rozvodovosti v regionu Kutná Hora proložený trendovou funkcí

Zdroj: STATISTICA

V porovnání s Českou republikou se v regionu v období let 2005-2014 uskutečnilo celkově méně rozvodů na 1 000 obyvatel, jak je znázorněno v tabulce č. 15 (podkladové údaje v příloze č. 24). Zatímco v kutnohorském regionu bylo nejvíce rozvodů v roce 2009, v České republice tomu tak bylo v roce 2005 a 2006. Může se zdát, že v následujících letech docházelo k mírnému poklesu rozvodů, avšak tento stav je dán nízkou sňatečností. Intenzita rozvodovosti se tedy relativně nemění a již od roku 2001 končí 45 - 50 % manželství rozvodem. V několika posledních letech dochází především k rozvodům u dlouhotrvajících manželství, která trvají více jak 15 let. Zároveň podání žádosti o rozvod ze strany žen má dlouhodobý charakter a tento podíl činí dvě třetiny.

Tabulka 15 Hrubá míra rozvodovosti v regionu Kutná Hora a v ČR v letech 2005-2014

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Region KH	2,89	2,58	2,44	2,63	2,87	2,79	2,66	2,45	2,44	2,48
ČR	3,05	3,05	3,00	2,99	2,77	2,92	2,68	2,51	2,65	2,54

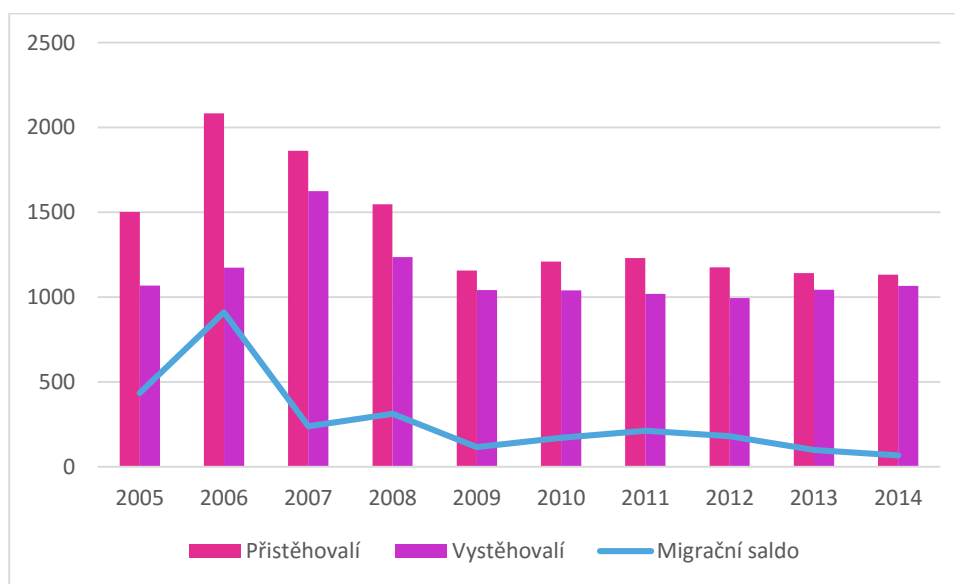
Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

5.6 Migrace

Posledním demografickým ukazatelem, kterým se praktická část diplomové práce zabývá, je migrace. Migraci lze chápat jako pohyb obyvatelstva za účelem změny trvalého pobytu. V rámci migrace je možné dělit obyvatelstvo na přistěhovalé a vystěhovalé. Posledních pár let je proces migrace také důležitým prvkem, který má zásadní vliv na celkový přírůstek obyvatel.

Graf č. 18 znázorňuje vývoj migrace v kutnohorském regionu v rámci sledovaného období let 2005-2014. Podkladové údaje v příloze č. 25. Jak lze na grafu č. 18 pozorovat, od počátku převažuje počet přistěhovalých nad vystěhovalými. Největší počet přistěhovalých byl zjištěn v roce 2006, kdy se do regionu Kutná Hora přistěhovalo 2 083 obyvatel. První čtyři roky sledovaného období včetně tedy roku 2006 jsou charakteristické vysokým počtem přistěhovalých občanů, kdy tento počet přesahuje 1 500 jedinců. Daný jev je způsoben, tzv. pracovními migranty, kteří přichází do země, v tomto případě do regionu, za účelem získání zaměstnání. V rámci regionu je to dáno přítomností velkých firem ČKD Kutná Hora a Foxconn. Od roku 2009 až do konce sledovaného období je množství přistěhovalých osob na vyrovnané úrovni.

Graf 18 Migrace v regionu Kutná Hora v letech 2005-2014

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

Vývoj počtu vystěhovalých osob z regionu má podobnou tendenci jako vývoj přistěhovalých. Do roku 2007 počet vystěhovalých pomalu rostl a od daného roku je počet vystěhovalých v regionu na vyrovnané úrovni. Nejvíce vystěhovalých z regionu Kutná Hora je po celou dobu sledovaného období ve věkové kategorii 25 - 29 let. Důvodem pro odchod bývá nejčastěji pracovní uplatnění ve větším městě či v zahraničí.

Po celou dobu sledovaného období docházelo k migračnímu růstu neboli zisku, což znamená, že počet přistěhovalých osob převyšoval počet vystěhovalých. Migrační saldo spolu s přirozeným přírůstkem patří mezi základní ukazatele, které vypovídají o bilanci obyvatelstva.

Tabulka 16 Přírůstek obyvatel v regionu Kutná Hora v letech 2005-2014

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Celkem
Přirozený	-127	-123	-42	-47	-26	-106	-57	-154	-220	-59	-961
Stěhováním	434	910	238	312	115	171	212	180	98	66	2 736
Celkový	307	787	196	265	89	65	155	26	-122	7	1 775

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

Celkový přírůstek obyvatel prostřednictvím migrace činil během sledovaných deseti let 2 736 osob. Přirozený přírůstek však dosahoval záporných hodnot, a to -961 obyvatel. V regionu Kutná Hora v období let 2005-2014 v rámci celkového přírůstku přibylo tedy 1 775 obyvatel. Vývoj přírůstku obyvatel v jednotlivých letech lze pozorovat v tabulce č. 16.

Jak lze vidět, po celou dobu sledovaného období se přirozený přírůstek obyvatel nacházel v záporných číslech. Z toho důvodu je pro region Kutná Hora důležitý přírůstek prostřednictvím stěhování, bez něhož by docházelo ke snižování stavu obyvatelstva. Jak již bylo výše zmíněno, nejvyšší nárůst obyvatel způsobený stěhováním byl zaznamenán v letech 2005 až 2008. Bylo to způsobené vznikem pracovních příležitostí pro levné pracovní síly ze zahraničí. Z počátku byla tato pracovní místa zprostředkována ČKD Kutná Hora, které je jedním z největších výrobců odlítků a výrobků pro vojenský průmysl. V roce 2008 se k němu připojila továrna Foxconn Technology CZ, kde zastoupení zahraničních zaměstnanců činí 20 % z celkového počtu.

Cizince, kteří v rámci migrace přicházejí do regionu Kutná Hora, lze rozdělit na občany ze zemí EU a občany z ostatních zemí. V rámci Evropské unie přichází na Kutnohorsko nejvíce lidí z Polska a Slovenska. Zároveň lidé ze Slovenska jsou nejpočetnější skupinou cizinců v daném regionu. V roce 2014 činil jejich počet 532 osob. Skladba cizinců je dále tvořena z ostatních zemí, a to nejvíce z občanů se státním občanstvím Ukrajiny, Vietnamu či Ruské federace.

5.7 Situace sociálních služeb v regionu Kutná Hora

Vhledem k neustále se zvyšujícímu počtu osob ve věkové kategorii 65+ (poproduktivní složka obyvatel) v regionu Kutná Hora je vhodné provést rozbor současné situace, zda je na tuto skutečnost region připraven. K analýze současných poskytovatelů sociálních služeb v kutnohorském regionu byl využit registr poskytovatelů sociálních služeb Ministerstva práce a sociálních věcí a Statistické ročenky Českého statistického úřadu.

Poskytovatelé sociálních služeb

Mezi nejčastěji využívané typy sociálních služeb v regionu Kutná Hora patří pečovatelská služba, domovy pro seniory, denní a týdenní stacionáře. Pečovatelská služba je charakteristická tím, že se jedná o terénní neboli ambulantní službu. Cílem je zlepšit kvalitu života společensky znevýhodněným lidem (např. zdravotně postiženým či lidem s nízkou soběstačností způsobenou vysokým věkem) prostřednictvím pomoci v domácnosti včetně poskytnutí stravy nebo výpomoc při každodenních úkonech. Zatímco domov pro seniory je určen pro poproduktivní obyvatelstvo, které vyžaduje pomoc druhé osoby dvacet čtyři hodin denně.

V roce 2014 se v kutnohorském regionu dle registru nacházelo 8 poskytovatelů pečovatelské služby. Poskytovateli jsou:

- ANIMA Čáslav o.p.s.,
- Domov seniorů Uhlířské Janovice, příspěvková organizace,

- LCC domácí péče s.r.o., provozovna v Kutné Hoře a ve Zbraslavicích,
- Pečovatelská služba města Uhlířské Janovice,
- Dům s pečovatelskou službou Zruč nad Sázavou,
- Charitní pečovatelská služba při středisku Duhové Atrium Kutná Hora,
- Pečovatelská služba Kutná Hora.

Zmínění poskytovatelé služeb zprostředkovávají ambulanti či terénní formu služeb. Například ANIMA Čáslav patří k největším poskytovatelům pečovatelské služby v regionu Kutná Hora a zároveň poskytuje denní stacionáře pro seniory, prostřednictvím kterých jim umožňuje společenský kontakt s okolím. Posláním ANIMI je pomoci všem seniorům, bez ohledu na jejich politickou příslušnost či barvu pleti, setrvat ve svých domovech a poskytovat jim podporu v oblasti zachování způsobilosti v rámci sebeobsluhy nebo v zařizování osobních záležitostí. Samotnou pečovatelskou službu poskytují buď u uživatele v domácnosti (terénní) či ve středisku osobní hygieny (ambulanti). Ceník nabízených služeb vytvořila ANIMA na základě prováděcího předpisu vyhlášky 505/2006 Sb. v plném znění k zákonu o sociálních službách č. 108/2006 Sb., kde jsou uvedeny maximální ceny poskytovaných služeb. (30)

Pečovatelská služba je dle české legislativy poskytována za částečnou či plnou úhradu od klienta. Záleží na několika faktorech, mezi které například patří věk a zdravotní stav, finanční poměry klienta či zda se jedná o tzv. sociálně potřebného občana.

Další významnou poskytovanou službou v rámci regionu jsou již zmíněné domovy pro seniory. Podle registru se v roce 2014 v regionu vyskytovaly čtyři domovy, a to:

- Centrin CZ s.r.o. ve Zručí nad Sázavou,
- Domov Barbora Kutná Hora, poskytovatel sociálních služeb,
- Domov důchodců Čáslav,
- Domov seniorů Uhlířské Janovice.

Největším poskytovatel sociálních služeb v kutnohorském regionu je Domov Barbora, který se nachází přímo v Kutné Hoře. Jedná se o samostatnou příspěvkovou organizaci s právní subjektivitou, jejímž zřizovatelem je Středočeský kraj. Domov Barbora poskytuje služby osobám, které dosáhli alespoň věku 65 let formou celoročního pobytu. Pravidelně si stanovuje strategické cíle, v rámci kterých chce zkvalitňovat poskytované

služby, zajistit finanční stabilitu organizace a celkově zlepšit vše co se týká vykonávané činnosti. Nynějším krátkodobým cílem Domova Barbora je podpora zájmu o výlety a rekreace klientů, rozšiřování SET (Sling exercise therapy) terapie a spolupráce s dobrovolníky. Mezi současné dlouhodobé cíle organizace patří vyhledávání příležitostí pro další vzdělávání pracovníků financované jak organizací, tak dotacemi Evropské unie a rozvíjení spolupráce s neziskovými organizacemi. (31) (32)

Region Kutná Hora též svým seniorům umožňuje využívat denní stacionáře, mezi které se řadí:

- Alzheimercentrum Filipov o.p.s.,
- ANIMA Čáslav o.p.s.,
- Centrum U Bartoloměje v Kutné Hoře,
- Diakonie ČCE – středisko Střední Čechy (Diakonie Střed).

Sociální služba typu denní stacionář je uživatelům poskytována ambulantně a pomáhá jim zprostředkovat kontakt se společenským prostředím (např. lehké cvičení, ruční práce či společenské hry) nebo zajišťuje pomoc při výkonu práv a zájmů (např. doprovod k lékaři). Denní stacionář lze tedy označit za sociální službu, díky které je podporován aktivní život seniorů a zároveň prodlužována jejich soběstačnost. Finanční úhrada služby je ošetřena opět zákonem č. 108/2006 Sb., a bývá hrazena buď přímo klientem, nebo blízkou osobou, která přebírá povinnost úhrady.

Týdenní stacionář je druh sociální služby, prostřednictvím které se o seniora stará jak daný poskytovatel služby, tak rodina uživatele. Během pracovního týdne se uživatel služby vyskytuje v zařízení poskytovatele a o víkendu včetně svátků je v péči rodiny. Kutnohorský region disponuje 2 zařízeními poskytující tento typ služby, a to:

- Centrum U Bartoloměje v Kutné Hoře,
- Diakonie ČCE – středisko Střední Čechy (Diakonie Střed).

Příloha č. 26 obsahuje jednotlivé druhy zařízení poskytující sociální služby v kutnohorském regionu včetně jejich počtu v letech 2005-2014. Kromě již zmíněných domovů pro seniory, domů nabízejících pečovatelské služby, denních a týdenních stacionářů se zde ještě nachází domovy pro osoby se zdravotním postižením a ostatní

zařízení sociální péče. Do těchto ostatních zařízení lze zařadit široké spektrum služeb jako například azylové domy, osobní asistence, sociálně aktivizační služby pro seniory nebo podpora samostatného bydlení. Během sledovaných deseti let se počty jednotlivých zařízení nijak výrazně nezměnily. Většinou došlo k navýšení počtu zařízení o 2 objekty, v porovnání roku 2005 a 2014, u domovů pro seniory, denních stacionářů a domovů s pečovatelskou službou. Největší nárůst byl zaznamenán u ostatních zařízení sociální péče, kdy v roce 2006 byly dle Českého statistického úřadu registrovány dva objekty a v roce 2014 to bylo 28 poskytovatelů. Tento enormní nárůst může být dán způsobem členění a zaznamenávání jednotlivých druhů sociálních služeb statistickým úřadem, který daný výzkum prováděl. V současné době existuje velké množství kategorií sociálních služeb, které byly dříve označovány pouze jedním názvem.

Kapacita poskytovatelů sociálních služeb

Kapacity jednotlivých poskytovatelů sociální péče daného regionu jsou uvedeny v příloze č. 27. Jak lze zpozorovat nejvíce míst v roce 2014 zajišťují domovy pro seniory s 281 místy, z nichž například Domov Barbora zajišťuje 74 lůžek pro seniory. V tomto druhu zařízení došlo oproti roku 2006 k navýšení kapacity o 154 míst. Zařízení poskytující pečovatelskou službu se též dokáží postarat o větší počet klientů. V roce 2011 poskytovali denně službu 252 klientům. Nelze však zhodnotit vývoj situace, jelikož v posledních třech sledovaných letech nebyly hodnoty statistickým úřadem zaznamenány. Veškeré údaje uvedené v příloze č. 28 byly zjištěny ze statistických ročenek Českého statistického úřadu.

Zhodnotit vývoj kapacity poskytovatelů sociálních služeb je velmi složité, jelikož dostupné zdroje neposkytují kompletní informace. Avšak z údajů co jsou známy lze říci, že počet míst v jednotlivých zařízení poskytujících sociální služby, v posledním sledovaném roce 2014, klesl. Nelze s určitou přesností říci co je příčinou daného vývoje, ale lze to předpokládat. Jedním z hlavních důvodů by mohlo být plné financování služby klientem, které nemusí být v souladu se současnou ekonomickou situací seniorů.

6 Návrhy a doporučení

Prostřednictvím analýzy, která byla provedena v rámci praktické části diplomové práce, bylo zjištěno, že v regionu Kutná Hora dochází k procesu, který se nazývá demografické stárnutí. Demografické stárnutí nebylo evidováno pouze ve zkoumaném regionu, ale objevuje se i v rámci České republiky. Zmíněný proces je charakteristický postupným zvyšováním obyvatel ve věkové kategorii 65+ a zároveň snižováním počtu předproduktivní složky obyvatel ve věku 0 - 14. Současně tento trend objevující se v posledních letech podporuje též rostoucí tendence demografických ukazatelů, jako jsou index stáří, průměrný věk obyvatel a v neposlední řadě naděje dožití. Dle vědeckých odhadů bude v následujících letech daný trend pokračovat v důsledku prodlužující se střední délky života, jelikož valná většina lidí v současné době velice dbá na zdravý životní styl. Míra porodnosti též dlouhodobě nevykazuje rostoucí charakter a zároveň dochází ke klesajícímu trendu úmrtnosti, jak tedy v regionu Kutná Hora tak i v celé České republice.

Analýzy dále prokázaly zvyšující se počet starobních důchodců ve sledovaných deseti letech v rámci regionů a zároveň tedy i růst průměrného měsíčního starobního důchodu. V roce 2014 mělo trvalý pobyt v regionu Kutná Hora 12 147 starobních důchodců, jejichž průměrný měsíční důchod činil 10 913 Kč. Zjištěný nárůst v uvedených oblastech je problémem jak regionálního tak celostátního charakteru. Problémem celostátním je růst výše starobních důchodů, které zatěžují rozpočet národního hospodářství. S neustále zvyšujícím se počtem seniorů je nutné řešit důchodovou reformu, jelikož se dlouhodobě zvyšuje index ekonomického zatížení a v budoucnu nebude produktivní složka obyvatelstva schopna se postarat o velké množství seniorů. Avšak zároveň stát ovlivňuje i zvyšující se počet poproduktivního obyvatelstva v souvislosti se socioekonomickými problémy.

V rámci regionu Kutná Hora je nutné řešit zvyšující se počet obyvatel v poproduktivním věku v souvislosti se sociálními službami. Z provedené analýzy současného stavu sociálních služeb regionu vyplývá, že počet poskytovatelů se v období posledních pár let výrazně nemění, zatímco počet míst v daných zařízeních klesá. Je tedy nutné zvážit, zda je tento současný stav sociálních služeb v souladu s demografickým stárnutím populace.

Za úvahu tedy stojí, zda snižující se kapacita u poskytovatelů sociálních služeb v kutnohorském regionu nesouvisí s finanční situací potencionálních klientů. Jak již bylo výše uvedeno, klient si zvolený druh sociální služby hradí buď plnou, nebo částečnou sumou, v tomto případě je mu poskytnut příspěvek na péči. Jednou z možností by bylo vytvořit pracovní místa pro seniory, jelikož je pracovní nabídka pro tuto věkovou kategorii velmi omezená. Další možností jak zvýšit počet poskytovatelů sociálních služeb by mohlo být zapojení samosprávních oblastí Kutná Hora a Čáslav, přičemž by mohli využít své prázdné objekty, kterými jsou vlastníky a nacházejí se v regionu Kutná Hora. Například v Kutné Hoře je několik objektů, které patří městu a zbytečně chátrají. Přestavbou na poskytovatele sociálních služeb (například domov důchodců) by se tedy vyřešila situace s nízkým počtem poskytovatelů a zároveň by došlo k asanaci nevyužitých budov.

S rostoucím počtem seniorů v kutnohorském regionu je také nutné zlepšit několik oblastí, prostřednictvím kterých dojde ke zlepšení poskytovaných služeb dané věkové skupině obyvatelstva. Jedním z hlavních aspektů je kvalitní a dostupné lékařské ošetření v místě jejich bydliště. Toho lze dosáhnout pouze v případě, že místní samosprávy ve spolupráci se zřizovateli zdravotnických zařízení, což je především Středočeský kraj, se postarají o to, že bude zachována a dále zlepšována poskytovaná lékařská péče v dané oblasti. Dalším cílem by mělo být zlepšení nabídky volnočasových aktivit. Jednou z možností je zapojení seniorů do veřejného dění měst. O to by se měly přičinit místní samosprávy obcí a měst, které by vytvářely potencionální příležitosti jak zapojit tuto generaci do kulturního a společenského dění. Jednou z těchto příležitostí je možnost dalšího vzdělávání prostřednictvím univerzity třetího věku.

7 Závěr

Diplomová práce se zabývá demografickou analýzou regionu Kutná Hora se zaměřením na sociální služby v období let 2005-2014. Pro vyhotovení analýzy byly využity Demografické ročenky jednotlivých let Českého statistického úřadu.

V rámci sledovaného období let 2005-2014, docházelo od roku 2005 k nárůstu počtu obyvatel až do roku 2010, kdy bylo dosaženo největšího středního stavu obyvatelstva s počtem 75 004. Od následujícího roku 2011 dochází ke klesajícímu vývoji. Kutnohorský region se vyznačuje regresivním typem věkové struktury obyvatelstva, jelikož se zde vyskytuje velký počet poproduktivních obyvatel a zároveň malé množství nejmladší věkové kategorie. Věková pyramida též poukazuje na skutečnost, že se rodí více mužů než žen, avšak dosažením věkového rozmezí 60 – 64 let se situace obrací ve prospěch žen. Tento trend potvrzuje skutečnost, že se ženy dožívají vyššího věku než muži díky genetice a zdravějšímu životnímu stylu. Rok 2014 vykazuje zvýšení počtu osob v poproduktivním věku oproti počátku sledovaného období 2005. Daný jev nastává v důsledku prodloužení střední délky života a také v návaznosti na klesající trend porodnosti. Zmíněný jev byl ověřen i indexem stáří, který v roce 2014 vyšel pro region Kutná Hora 130 osob, což je o 24 osob více než v roce 2005. Velký rozsah poproduktivní složky obyvatelstva má velký vliv na index ekonomického zatížení, kde byl v roce 2010 zaznamenán nárůst ekonomicky neaktivních osob. Na základě predikce budoucího vývoje lze předpokládat, že vývoj počtu obyvatel ve věkové kategorii 65+ bude mít i v dalších letech rostoucí charakter.

Provedenou analýzou demografického ukazatele porodnost byl zjištěn nárůst porodnosti v roce 2007, a to o 16 % v porovnání s rokem 2006. Důvodem mohlo být zvýšení porodného či rodičovského příspěvku. Následující roky byly charakteristické klesajícím trendem, který je význačný i pro celou Českou republiku. Příčin pro pokles porodnosti, jak v regionu Kutná Hora tak v České republice, je hned několik. Jedním z důvodů je změna priorit u mladé generace. Mladí lidé dnes dávají přednost studiu vysoké školy či cestování před založením rodiny. Je to dáno současnou situací a vývojem celé společnosti. V dnešní době je kladen velký důraz na dosažení co nejvyššího vzdělání a od toho se vše následně odvíjí. Dalším důvodem pro odložení rodiny je sociální nejistota, například prostřednictvím ztráty zaměstnání a poté neschopností splácet hypotéku či hradit další výdaje. S výše zmíněným také souvisí průměrný věk matky při narození prvního

dítěte. V roce 2005 dosahoval průměrný věk matky 26,5 let a o deset let později to bylo 28,1 let. Region Kutná Hora se však nachází po celou dobu sledovaného období pod celorepublikovým průměrem, kde v roce 2014 činil věk prvorodičky 28,7 let. Daná situace nastává v důsledku vývoje vzdělanosti a s tím spojených pracovních příležitostí. Mladí lidé po absolvování vysoké školy odcházejí z regionu Kutná Hora do větších měst, kde je pro ně lepší pracovní uplatnění.

Dalším zkoumaným ukazatelem, který má vliv na sociální služby je úmrtnost, kde kutnohorský region evidoval v období let 2005-2014 kolísavý charakter. Nejnižší úmrtnost byla zaznamenána v roce 2014, kdy došlo k poklesu o 11 % ve srovnání s předešlým rokem. Daný vývoj situace se následně promítá do zvyšující se poproduktivní složky obyvatel regionu Kutná Hora. Komparace hrubých měr úmrtnosti však ukázala, že region převyšuje průměr České republiky. Nejvyšší rozdíl byl zaznamenán v roce 2012, kdy diference byla vyšší než 2 promile. Vše je dáno souladem různých faktorů, z nichž některé člověk ovlivnit může a jiné zase ne. Lze sem zařadit socioekonomické, ekologické a genetické faktory. Faktory, které jsou člověkem neovlivnitelné, jsou faktory genetické, které jsou nám dány od narození. Dále uvedené činitele můžeme určitým způsobem ovlivnit, a tím prodloužit naději dožití.

Obrázek o společnosti si lze udělat za pomoci demografických ukazatelů sňatečnosti a rozvodovosti. Analýza sňatečnosti poukázala na trend, který se objevuje v posledních letech, a to je pokles uzavřených sňatků. Nejméně sňatků za sledované období 2005-2014 bylo uzavřeno v roce 2014, kdy proběhlo pouze 292 svateb. Pokles sňatečnosti lze přisuzovat změně životního stylu mladých lidí, kteří daný právní akt nepovažují za důležitý. Průměrný věk vstupu do prvního manželství má rostoucí trend jak u mužů, tak u žen. Z pohledu rozvodovosti dochází též od roku 2009 k poklesu, nicméně je tento stav dán nízkou sňatečností. Podle statistických výzkumů končí 45 – 50 % manželství rozvodem.

Posledním sledovaným demografickým ukazatelem byla migrace, která má principiální vliv na celkový přírůstek obyvatel v kutnohorském regionu. Největší počet přistěhovalých byl evidován v roce 2006, kdy se do regionu přistěhovalo 2 083 osob. Po celou dobu sledovaného období se migrační saldo nacházelo v kladných hodnotách, jelikož počet přistěhovalých převyšoval vystěhovalé. Region zaznamenal v období let 2005-2014

přírůstek stěhováním 2 736 osob, díky kterým došlo k celkovému přírůstku obyvatel o 1 775 osob. Pokud by v regionu nedocházelo k procesu migrace, počet obyvatel by měl klesající tendenci, jelikož přirozený přírůstek se po celou dobu nacházel v záporných hodnotách. Pouze rok 2013 zaznamenal zápornou hodnotu celkového přírůstku, a to - 122 osob. Důvodem relativně vysokého počtu přistěhovalých jsou pracovní příležitosti zprostředkované dvěma velkými průmyslovými firmami, kterými jsou ČKD Kutná Hora a Foxconn Technology CZ. Nejčastěji do kutnohorského regionu přichází imigranti ze Slovenska, Ukrajiny a Polska.

Analýza současné situace sociálních služeb v regionu Kutná Hora přinesla zjištění, že celkový počet poskytovatelů sociálních služeb se v průběhu sledovaných let výrazně nezměnil. Mezi nejvíce využívané služby patří domovy pro seniory, jež jsou pouze čtyři, a poskytovatelé pečovatelské služby, kterých se v regionu nalézá osm. Mezi nejvýznamnější poskytovatele patří ANIMA Čáslav a Domov Barbora Kutná Hora, které evidují nejvíce klientů. Region Kutná Hora má též k dispozici denní a týdenní stacionáře, kterých je na daném území šest a lze je také zařadit mezi nejvíce využívané sociální služby. Z hlediska zastoupení poskytovatelů péče o seniory by se dalo říci, že současný stav služeb je na vyhovující úrovni a dokáže pokrýt poptávku na trhu. Kapacita poskytovatelů jednotlivých sociálních služeb může být však problém, který se projeví v rozpětí pár let. Rozbor současné situace poukázal na pokles míst v jednotlivých zařízeních poskytujících sociální služby.

Analýza vybraných demografických ukazatelů podala důkaz o stárnutí populace, které je tedy příznačné nejen pro zvolený region Kutná Hora, ale i pro celou Českou republiku. Současně analýza aktuálního stavu sociálních služeb poukázala na neustálý pokles míst v daných zařízeních. S nárůstem poproduktivní složky obyvatel, který dle predikce bude nadále pokračovat, je tedy nutné se zamyslet, zda současná situace je v souladu s daným trendem stárnutí. Řešení situace bude vyžadovat jak změny v oblasti sociální tak i ekonomické.

8 Seznam použitých zdrojů

1. Kalibová, Květa. *Úvod do demografie*. Praha : Univerzita Karlova v Praze - Nakladatelství Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0222-9.
2. Koschin, Felix. *Demografie poprvé*. Praha : Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta informatiky a statistiky, 2005. ISBN 80-245-0859-1.
3. Kalibová Květa, Pavlík Zdeněk a Vodáková Alena. *Demografie (nejen) pro demografy*. Praha : Sociologické nakladatelství (SLON), 2009. ISBN 978-80-7419-012-4.
4. Klufová, Renata. *Demografické metody a analýzy: demografie české a slovenské populace*. Praha : Wolters Kluwer Česká republika, 2010. ISBN 978-80-7357-546-5.
5. Šotkovský, Ivan. *Úvod do studia demografie*. Ostrava : VŠB-Technická univerzita Ostrava, 1996. ISBN 80-7078-327-3.
6. Zdeněk Pavlík, Kalibová Květa. *Mnohojazyčný demografický slovník*. Praha : Česká demografická společnost, 2005. ISBN 80-239-4864-4.
7. Krebs, Vojtěch. *Sociální politika*. Praha : ASPI, a.s., 2005. ISBN 80-7357-050-5.
8. Keller, Jan. *Soumrak sociálního státu*. Praha : Sociologické nakladatelství (SLON), 2009. ISBN 978-80-7419-017-9.
9. Malíková, Eva. *Péče o seniory v pobytových sociálních zařízeních*. Praha : Grada Publishing, a.s., 2011. ISBN 978-80-247-3148-3.
10. Sak Petr, Kolesárová Karolína. *Sociologie stáří a seniorů*. Praha : Grada Publishing, a.s., 2012. ISBN 978-80-247-3850-5.
11. Potůček, Martin. *Sociální politika*. Praha : Sociologické nakladatelství, 1995. ISBN 80-85850-01-X.
12. Duková, Ivana. *Sociální politika: učebnice pro obor sociální činnosti*. Praha : Grada, 2013. ISBN 978-80-247-3880-2.
13. Arnoldová, Anna. *Sociální péče 1. díl - Učebnice pro obor sociální činnost*. Praha : Grada Publishing, a.s., 2015. ISBN 978-80-247-5147-4.

14. Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Sociální služby*. [Online] [Citace: 15. 8 2015.] www.mpsv.cz/cs/.
15. Čámský, Pavel. *Sociální služby v ČR v teorii a praxi*. Praha : Portál, s.r.o., 2011. ISBN 978-80-262-0027-7.
16. Hrozenská, Martina. *Sociální péče o seniory*. Praha : Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4139-0.
17. Osobní asistence. *Sociální služby*. [Online] [Citace: 15. 8 2015.] <http://www.osobniasistence.cz/?tema=1&article=5&detail=13>.
18. Holasová Věra Malík. *Kvalita v sociální práci a sociálních službách*. Praha : Grada publishing, a.s., 2014. ISBN 978-80-247-4315-8.
19. Průša, Ladislav. Důsledky stárnutí populace na potřebu služeb sociální péče do roku 2030. *Demografie* . Český statistický úřad, 2015, Sv. Září 2015, ISSN 1805-2991.
20. Molek, Jan. *Marketing sociálních služeb*. Praha : Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i., 2009. ISBN 978-80-7416-026-4.
21. Kotler, Philip. *Marketing management*. Praha : Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4150-5.
22. Philip Kotler, Gary Armstrong. *Principles of marketing*. Canada : Scarborough: Prentice Hall Canada, 1999. ISBN 0-13-679267-7.
23. Social marketing and Marketing social services. *On social marketing and social change*. [Online] [Citace: 26. 10 2015.] http://socialmarketing.blogs.com/r_craiiig_lefebvres_social/2012/10/social-marketing-and-marketing-social-services.html.
24. Kapička, Vlastimil. Územně analytické podklady obce s rozšířenou působností Kutná Hora. *Městský úřad Kutná Hora*. [Online] 2009. [Citace: 12. 10 2015.] <http://www.mu.kutnahora.cz/index.php>.
25. Český statistický úřad. *Statistická ročenka Středočeského kraje*. [Online] [Citace: 15. 10 2015.] <https://www.czso.cz/csu/czso/26-spravni-obvody-obce3307>.

26. Kutná Hora - Informační portál. [Online] [Citace: 15. 10 2015.] <http://www.kutnahora.cz/>.
27. Český statistický úřad. *Veřejná databáze*. [Online] [Citace: 25. 10 2015.] <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/>.
28. *Academia rerum civilium - Vysoká škola politických a společenských věd, s.r.o.* [Online] [Citace: 21. 10 2015.] <http://www.vspsv.cz/>.
29. *Seznam škol*. [Online] [Citace: 21. 10 2015.] <http://www.seznamskol.cz/>.
30. Anima Čáslav o.p.s. *Služby pro seniory a občany se zdravotním postižením*. [Online] [Citace: 25. 2 2016.] <http://www.anima-pecovatelska-sluzba.cz/>.
31. Registr poskytovatelů sociálních služeb Ministerstva práce a sociálních věcí. [Online] [Citace: 6. 2 2016.] http://iregistr.mpsv.cz/socreg/vitejte.fw.do?SUBSESSION_ID=1455028320612_1.
32. Domov Barbora Kutná Hora. *Poskytovatel sociálních služeb*. [Online] [Citace: 25. 2 2016.] <http://www.domov-barbora.cz/>.

9 Přílohy

Příloha č. 1 Počet obyvatel v regionu Kutná Hora k 31. 12. 2014

Příloha č. 2 Ekonomická aktivita v regionu Kutná Hora v roce 2011 dle podílu mužů a žen

Příloha č. 3 Ekonomická aktivita mužů v regionu Kutná Hora v roce 2011 (v %)

Příloha č. 4 Ekonomická aktivita žen v regionu Kutná Hora v roce 2011 (v %)

Příloha č. 5 Stav obyvatelstva v regionu Kutná Hora v letech 2005-2014

Příloha č. 6 Trendové funkce středního stavu obyvatelstva v regionu KH

Příloha č. 7 Věková pyramida v regionu Kutná Hora v letech 2005

Příloha č. 8 Věková pyramida v regionu Kutná Hora v letech 2014

Příloha č. 9 Index stáří v regionu Kutná Hora a ČR v letech 2005-2014

Příloha č. 10 Ekonomická aktivita v regionu Kutná Hora a ČR v letech 2005-2014

Příloha č. 11 Trendové funkce počtu obyvatel ve věkové skupině 65+ v regionu KH

Příloha č. 12 Hrubá míra porodnosti v regionu Kutná Hora a v ČR v letech 2005-2014

Příloha č. 13 Porodnost v regionu Kutná Hora v letech 2005-2014

Příloha č. 14 Trendové funkce porodnosti v regionu KH

Příloha č. 15 Úmrtnost v regionu Kutná Hora v letech 2005-2014

Příloha č. 16 Hrubá míra úmrtnosti v regionu Kutná Hora a v ČR v letech 2005-2014

Příloha č. 17 Trendové funkce úmrtnosti v regionu KH

Příloha č. 18 Vývoj zemřelých ve věkové kategorii 65+ v regionu Kutná Hora v období 2005-2014

Příloha č. 19 Sňatečnost v regionu Kutná Hora v letech 2005-2014

Příloha č. 20 Trendové funkce sňatečnosti v regionu KH

Příloha č. 21 Hrubá míra sňatečnosti v regionu Kutná Hora a v ČR v letech 2005-2014

Příloha č. 22 Rozvodovost v regionu Kutná Hora v letech 2005-2014

Příloha č. 23 Trendové funkce rozvodovosti v regionu KH

Příloha č. 24 Hrubá míra rozvodovosti v regionu Kutná Hora a v ČR v letech 2005-2014

Příloha č. 25 Migrace v regionu Kutná Hora v letech 2005-2014

Příloha č. 26 Počet poskytovatelů sociálních služeb v regionu Kutná Hora v letech 2005-2014

Příloha č. 27 Kapacita poskytovatelů sociálních služeb v regionu Kutná Hora v letech 2005-2014

Příloha č. 1 Počet obyvatel v regionu Kutná Hora k 31. 12. 2014

Kutná Hora	20 335
Čáslav	10 295
Uhlířské Janovice	3 055
Zruč nad Sázavou	4 732

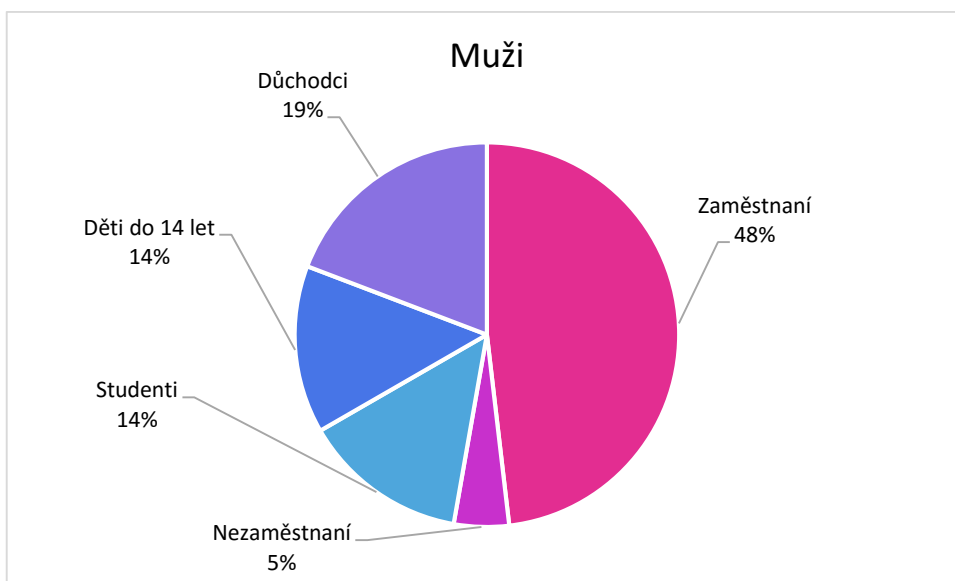
Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

Příloha č. 2 Ekonomická aktivita v regionu Kutná Hora v roce 2011 dle podílu mužů a žen

	Muži	Ženy	Celkem
Obyvatelstvo	36 071	37 333	73 404
Ekonomicky aktivní	19 415	15 643	35 058
Zaměstnaní	17 712	13 965	31 677
Nezaměstnaní	1 703	1 678	3 381
Studenti	5 118	5 106	10 224
Děti do 14 let	5 192	4 920	10 112
Důchodci	7 067	11 283	18 350

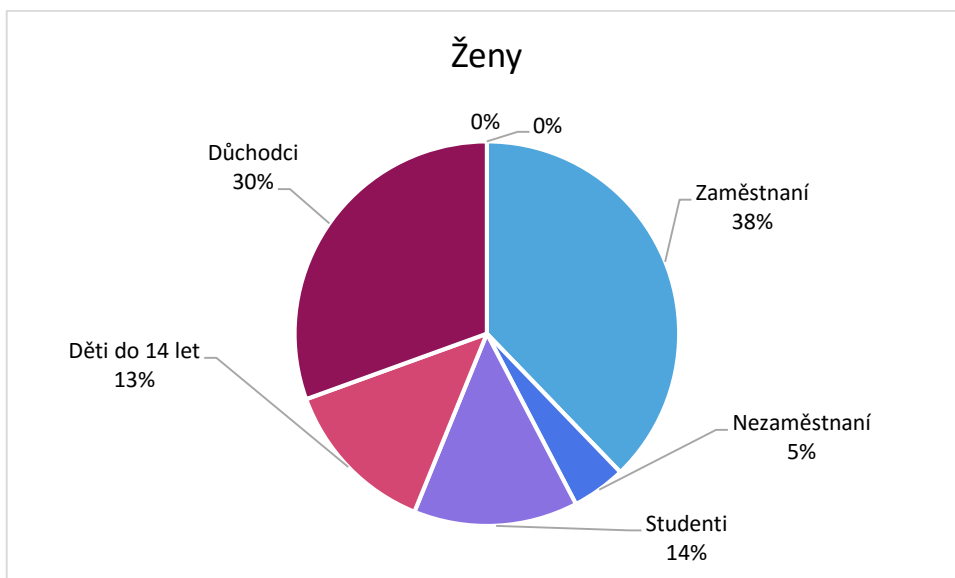
Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

Příloha č. 3 Ekonomická aktivita mužů v regionu Kutná Hora v roce 2011 (v %)

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

Příloha č. 4 Ekonomická aktivita žen v regionu Kutná Hora v roce 2011 (v %)

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

Příloha č. 5 Stav obyvatelstva v regionu Kutná Hora v letech 2005-2014

Rok	Počet obyvatel	di	ri	ki	zi
2005	73 602				100
2006	74 389	787	1,069264	101,0693	1,010693
2007	74 585	196	0,26348	100,2635	1,013356
2008	74 850	265	0,355299	100,3553	1,016956
2009	74 939	89	0,118904	100,1189	1,018165
2010	75 004	65	0,086737	100,0867	1,019048
2011	74 333	-671	-0,89462	99,10538	1,009932
2012	74 359	26	0,034978	100,035	1,010285
2013	74 237	-122	-0,16407	99,83593	1,008627
2014	74 244	7	0,009429	100,0094	1,008723

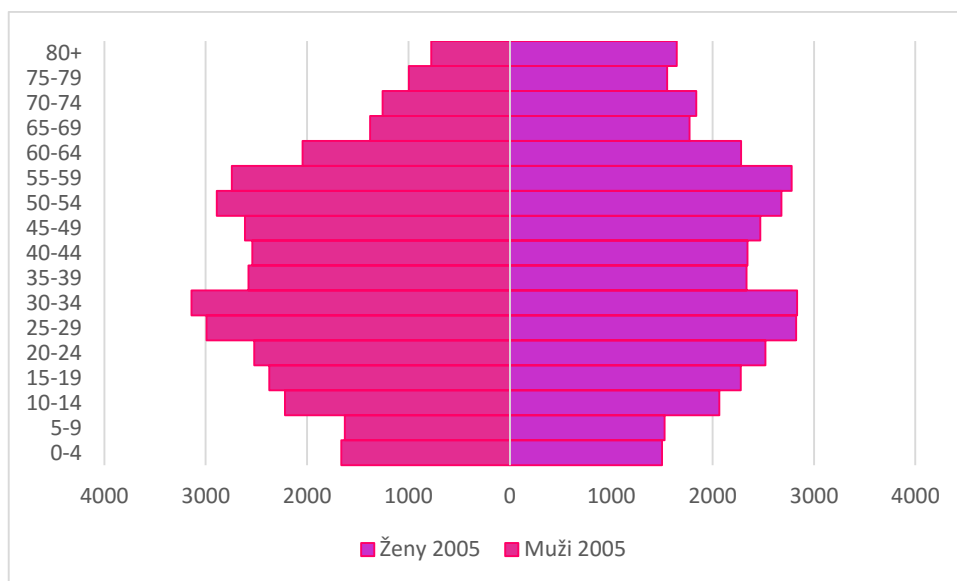
Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ČSU

Příloha č. 6 Trendové funkce středního stavu obyvatelstva v regionu KH

Funkce	Rovnice	Index determinace
Lineární	$u_i = 74\,384 + 12,715t_i$	0,0086
Exponenciální	$u_i = 74382e^{0,0002t_i}$	0,0089
Logaritmická	$u_i = 210,41\ln(t_i) + 74\,136$	0,1375
Polynomická 2. stupně	$u_i = 73\,390 + 510,09t_i - 45,216t_i^2$	0,702
Polynomická 3. stupně	$u_i = 72\,519 + 1\,282,5t_i - 212,68t_i^2 + 10,149t_i^3$	0,9064
Mocninná	$u_i = 74\,134t_i^{0,0028}$	0,1389

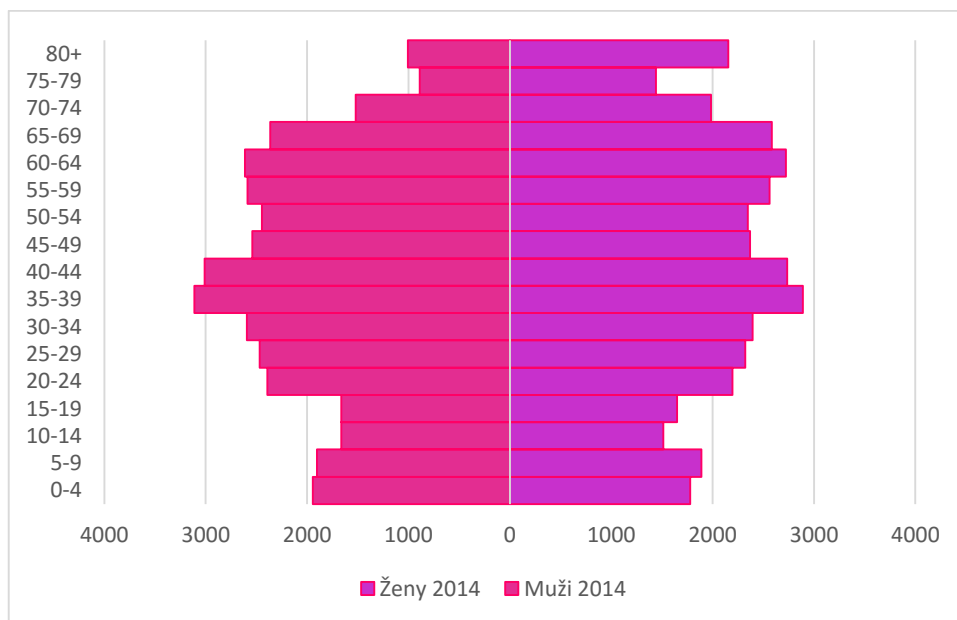
Zdroj: Vlastní zpracování

Příloha č. 7 Věková pyramida v regionu Kutná Hora v letech 2005

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

Příloha č. 8 Věková pyramida v regionu Kutná Hora v letech 2014

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

Příloha č. 9 Index stáří v regionu Kutná Hora a ČR v letech 2005-2014

Rok	Region KH	ČR
2005	105,8119	97,00666
2006	109,7443	100,1976
2007	112,74	102,4315
2008	115,9961	105,1449
2009	118,4429	106,9938
2010	119,151	107,7518
2011	121,4579	110,3939
2012	123,8261	113,2874
2013	127,896	115,7272
2014	130,4088	117,4487

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

Příloha č. 10 Ekonomická aktivita v regionu Kutná Hora a ČR v letech 2005-2014

Rok	KH			ČR		
	0-14	15-64	65+	0-14	15-64	65+
2005	10 599	51 788	11 215	1 501 331	7 293 357	1 456 391
2006	10 365	52 649	11 375	1 479 514	7 325 238	1 482 437
2007	10 259	52 760	11 566	1 476 923	7 391 373	1 512 834
2008	10 215	52 786	11 849	1 480 007	7 431 383	1 556 152
2009	10 237	52 577	12 125	1 494 370	7 413 560	1 598 883
2010	10 318	52 392	12 294	1 518 142	7 378 802	1 635 826
2011	10 481	51 122	12 730	1 541 241	7 262 768	1 701 436
2012	10 606	50 620	13 133	1 560 296	7 188 211	1 767 618
2013	10 575	50 137	13 525	1 577 455	7 109 420	1 825 544
2014	10 691	49 611	13 942	1 601 045	7 056 824	1 880 406

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

Příloha č. 11 Trendové funkce počtu obyvatel ve věkové skupině 65+ v regionu KH

Funkce	Rovnice	Index determinace
Lineární	$u_i = 10\,701 + 304,48t_i$	0,9775
Exponenciální	$u_i = 10\,791e^{0,0245t}$	0,985
Logaritmická	$u_i = 1\,145\ln(t_i) + 10\,646$	0,8103
Polynomická 2. stupně	$u_i = 11\,087 + 111,57t_i + 17,538t_i^2$	0,9983
Polynomická 3. stupně	$u_i = 11\,082 + 115,26t_i + 16,737t_i^2 + 0,0486t_i^3$	0,9983
Mocninná	$u_i = 10\,731t_i^{0,0927}$	0,8305

Zdroj: Vlastní zpracování

Příloha č. 12 Hrubá míra porodnosti v regionu Kutná Hora a v ČR v letech 2005-2014

Rok	Porodnost KH	Střední stav obyvatelstva KH	HMP KH	Porodnost ČR	Střední stav obyvatelstva ČR	HMP ČR
2005	682	73 602	9,266053	102 211	10 251 079	9,970755
2006	685	74 389	9,208351	105 831	10 287 189	10,28765
2007	793	74 585	10,63216	114 632	10 381 130	11,04234
2008	768	74 850	10,26052	119 570	10 467 542	11,42293
2009	781	74 939	10,42181	118 348	10 508 813	11,26179
2010	755	75 004	10,06613	117 153	10 532 770	11,12272
2011	759	74 333	10,21081	108 673	10 505 445	10,34445
2012	741	74 359	9,965169	108 576	10 516 125	10,32472
2013	668	74 237	8,998208	106 751	10 512 419	10,15475
2014	730	74 244	9,832444	109 860	10 538 275	10,42486

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

Příloha č. 13 Porodnost v regionu Kutná Hora v letech 2005-2014

Rok	Porodnost	d _i	r _i	ki	zi
2005	682				100
2006	685	3	0,439883	100,4399	1,004399
2007	793	108	15,76642	115,7664	1,162757
2008	768	-25	-3,15259	96,84741	1,1261
2009	781	13	1,692708	101,6927	1,145161
2010	755	-26	-3,32907	96,67093	1,107038
2011	759	4	0,529801	100,5298	1,112903
2012	741	-18	-2,37154	97,62846	1,08651
2013	668	-73	-9,85155	90,14845	0,979472
2014	730	62	9,281437	109,2814	1,070381

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

Příloha č. 14 Trendové funkce porodnosti v regionu KH

Funkce	Rovnice	Index determinace
Lineární	$u_i = 736,2$	0
Exponenciální	$u_i = 734,32e^{0,0002t}$	7,00E-05
Logaritmická	$u_i = 13,856\ln(t_i) + 715,27$	0,0534
Polynomická 2. stupně	$u_i = 646,12 + 45,042t_i - 4,0947t_i^2$	0,5091
Polynomická 3. stupně	$u_i = 568,37 + 114t_i - 19,047t_i^2 + 0,9062t_i^3$	0,6549
Mocninná	$u_i = 713,51t_i^{0,0196}$	0,0567

Zdroj: Vlastní zpracování

Příloha č. 15 Úmrtnost v regionu Kutná Hora v letech 2005-2014

Rok	Úmrtnost	di	ri	ki	zi
2005	809				100
2006	808	-1	-0,12361	99,87639	0,998764
2007	835	27	3,341584	103,3416	1,032138
2008	815	-20	-2,39521	97,60479	1,007417
2009	807	-8	-0,9816	99,0184	0,997528
2010	861	54	6,69145	106,6914	1,064277
2011	816	-45	-5,22648	94,77352	1,008653
2012	895	79	9,681373	109,6814	1,106304
2013	888	-7	-0,78212	99,21788	1,097651
2014	789	-99	-11,1486	88,85135	0,975278

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

Příloha č. 16 Hrubá míra úmrtnosti v regionu Kutná Hora a v ČR v letech 2005-2014

Rok	Úmrtnost KH	Střední stav obyvatelstva KH	HMÚ KH	Úmrtnost ČR	Střední stav obyvatelstva ČR	HMÚ ČR
2005	809	73 602	10,99155	107 938	10 251 079	10,52943
2006	808	74 389	10,86182	104 441	10 287 189	10,15253
2007	835	74 585	11,19528	104 636	10 381 130	10,07944
2008	815	74 850	10,88844	104 948	10 467 542	10,02604
2009	807	74 939	10,76876	107 421	10 508 813	10,22199
2010	861	75 004	11,47939	106 844	10 532 770	10,14396
2011	816	74 333	10,97763	106 848	10 505 445	10,17073
2012	895	74 359	12,0362	108 189	10 516 125	10,28791
2013	888	74 237	11,96169	109 160	10 512 419	10,38391
2014	789	74 244	10,62712	105 665	10 538 275	10,02678

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

Příloha č. 17 Trendové funkce úmrtnosti v regionu KH

Funkce	Rovnice	Index determinace
Lineární	$u_i = 807,73 + 4,4667t_i$	0,1363
Exponenciální	$u_i = 808,33e^{0,0052t}$	0,1295
Logaritmická	$u_i = 19,477\ln(t_i) + 802,88$	0,1519
Polynomická 2. stupně	$u_i = 781,48 + 17,592t_i - 1,1932t_i^2$	0,1985
Polynomická 3. stupně	$u_i = 860,47 - 52,462t_i + 13,996t_i^2 - 0,9206t_i^3$	0,4152
Mocninná	$u_i = 803,57t_i^{0,0227}$	0,1469

Zdroj: Vlastní zpracování

Příloha č. 18 Vývoj zemřelých ve věkové kategorii 65+ v regionu Kutná Hora v období 2005-2014

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Muži	309	292	285	295	296	335	295	327	341	313
Ženy	332	325	366	371	336	355	361	403	374	329

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

Příloha č. 19 Sňatečnost v regionu Kutná Hora v letech 2005-2014

Rok	Sňatečnost	di	ri	ki	zi
2005	339				100
2006	296	-43	-12,6844	87,31563	0,873156
2007	401	105	35,47297	135,473	1,182891
2008	344	-57	-14,2145	85,78554	1,014749
2009	341	-3	-0,87209	99,12791	1,0059
2010	326	-15	-4,39883	95,60117	0,961652
2011	323	-3	-0,92025	99,07975	0,952802
2012	323	0	0	100	0,952802
2013	296	-27	-8,35913	91,64087	0,873156
2014	292	-4	-1,35135	98,64865	0,861357

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

Příloha č. 20 Trendové funkce sňatečnosti v regionu KH

Funkce	Rovnice	Index determinace
Lineární	$u_i = 357,8 - 5,4t_i$	0,2594
Exponenciální	$u_i = 357,04e^{-0,016t}$	0,2671
Logaritmická	$u_i = -15,99\ln(t_i) + 352,24$	0,1333
Polynomická 2. stupně	$u_i = 322,55 + 12,225t_i - 1,6023t_i^2$	0,4056
Polynomická 3. stupně	$u_i = 296,1 + 35,685t_i - 6,6888t_i^2 + 0,3083t_i^3$	0,4373
Mocninná	$u_i = 351,15t_i^{-0,048}$	0,1370

Zdroj: Vlastní zpracování

Příloha č. 21 Hrubá míra sňatečnosti v regionu Kutná Hora a v ČR v letech 2005-2014

Rok	Sňatečnost KH	Střední stav obyvatelstva KH	HMS KH	Sňatečnost ČR	Střední stav obyvatelstva ČR	HMS ČR
2005	339	73 602	4,605853	51 829	10 251 079	5,055956
2006	296	74 389	3,979083	52 860	10 287 189	5,13843
2007	401	74 585	5,376416	57 157	10 381 130	5,505855
2008	344	74 850	4,595858	52 457	10 467 542	5,011396
2009	341	74 939	4,550368	47 862	10 508 813	4,554463
2010	326	75 004	4,346435	46 746	10 532 770	4,438149
2011	323	74 333	4,345311	45 137	10 505 445	4,296534
2012	323	74 359	4,343792	45 206	10 516 125	4,298732
2013	296	74 237	3,98723	43 499	10 512 419	4,137868
2014	292	74 244	3,932978	45 575	10 538 275	4,324712

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ČSU

Příloha č. 22 Rozvodovost v regionu Kutná Hora v letech 2005-2014

Rok	Rozvodovost	di	ri	ki	zi
2005	213				100
2006	192	-21	-9,85915	90,14085	0,901408
2007	182	-10	-5,20833	94,79167	0,85446
2008	197	15	8,241758	108,2418	0,924883
2009	215	18	9,137056	109,1371	1,00939
2010	209	-6	-2,7907	97,2093	0,981221
2011	198	-11	-5,26316	94,73684	0,929577
2012	182	-16	-8,08081	91,91919	0,85446
2013	181	-1	-0,54945	99,45055	0,849765
2014	184	3	1,657459	101,6575	0,86385

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

Příloha č. 23 Trendové funkce rozvodovosti v regionu KH

Funkce	Rovnice	Index determinace
Lineární	$u_i = 206,67 - 2,0667t_i$	0,2208
Exponenciální	$u_i = 206,56e^{-0,011t}$	0,2238
Logaritmická	$u_i = -7,885\ln(t_i) + 207,21$	0,1884
Polynomická 2. stupně	$u_i = 196,92 + 2,8083t_i - 0,4432t_i^2$	0,2857
Polynomická 3. stupně	$u_i = 213,97 - 12,314t_i + 2,8357t_i^2 - 0,1987t_i^3$	0,3622
Mocninná	$u_i = 207,08t_i^{-0,04}$	0,1894

Zdroj: Vlastní zpracování

Příloha č. 24 Hrubá míra rozvodovosti v regionu Kutná Hora a v ČR v letech 2005-2014

Rok	Rozvodovost KH	Střední stav obyvatelstva KH	HMR KH	Rozvodovost ČR	Střední stav obyvatelstva ČR	HMR ČR
2005	213	73 602	2,893943	31 288	10 251 079	3,052167
2006	192	74 389	2,581027	31 415	10 287 189	3,053798
2007	182	74 585	2,440169	31 129	10 381 130	2,998614
2008	197	74 850	2,631931	31 300	10 467 542	2,990196
2009	215	74 939	2,869	29 133	10 508 813	2,772245
2010	209	75 004	2,786518	30 783	10 532 770	2,922593
2011	198	74 333	2,663689	28 113	10 505 445	2,676041
2012	182	74 359	2,447585	26 402	10 516 125	2,510621
2013	181	74 237	2,438137	27 895	10 512 419	2,653528
2014	184	74 244	2,478315	26 764	10 538 275	2,539695

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

Příloha č. 25 Migrace v regionu Kutná Hora v letech 2005-2014

Rok	Přistěhovalí	Vystěhovalí	Migrační saldo
2005	1 502	1 068	434
2006	2 083	1 173	910
2007	1 862	1 624	238
2008	1 547	1 235	312
2009	1 157	1 042	115
2010	1 210	1 039	171
2011	1 231	1 019	212
2012	1 175	995	180
2013	1 141	1 043	98
2014	1 132	1 066	66

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

Příloha č. 26 Počet poskytovatelů sociálních služeb v regionu Kutná Hora v letech 2005-2014

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Domy s pečovatelskou službou	-	16	18	18	19	19	19			
Ostatní zařízení sociální péče	-	2	12	24	24	25	25	25	26	28
Denní stacionáře	2	2	2	3	3	3	3	4	4	4
Týdenní stacionáře	2	2	1	3	2	2	2	2	2	2
Domovy pro osoby se zdravotním postižením				3	3	3	3	3	3	3
Domovy pro seniory	2	3	4	4	4	3	4	4	4	4

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ

Příloha č. 27 Kapacita poskytovatelů sociálních služeb v regionu Kutná Hora v letech 2005-2014

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Domy s pečovatelskou službou	-	205	253	252	268	252	252			
Ostatní zařízení sociální péče	-	i.d.	83	237	220	213	242	267	274	243
Denní stacionáře	i.d.	i.d.	i.d.	36	36	36	39	49	49	.
Týdenní stacionáře	i.d.	i.d.	i.d.	42	37	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	15
Domovy pro osoby se zdravotním postižením				134	134	121	133	136	136	136
Domovy pro seniory		127	231	288	288	218	295	295	281	281

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ